

**АНДИ АНДРЮС
СТАНИ ПРОНИЦАТЕЛ
24 УРОКА ЗА МАЛКИТЕ
НЕЩА, ОТ КОИТО Е
СЪСТАВЕНА ГОЛЯМАТА
КАРТИНА**

Част 0 от „Проницателят“

Превод от английски: Весела Прошкова, 2014

chitanka.info

1. ДЖОУНС

Здравейте, аз съм Анди Андрюс. Добре дошли — обещавам ви заедно да прекараме незабравими мигове. Ще научите как се става проницател — човек, който забелязва и най-малките подробности — и как да промените живота си, като промените гледната си точка. Предполагам, че мнозина от вас вече са прочели книгата ми „Проницателят“ и знаят моята история. Загубих родителите си, когато бях на деветнайсет. Мама почина от рак, малко след това баща ми загина при автомобилна катастрофа.

Да, беше ужасен период от живота ми, но поради неразумните си решения и действия аз превърнах ужаса в кошмар. Станах клошар — дума, която тогава, преди трийсет години, още не беше влязла в речника. Малцина използваша и думата бездомник, но аз бях тъкмо такъв — нямах дом, живеях под кей на Мексиканския залив, нощувах в гаражите на непознати хора, понякога спях и под кея. Бях на границата на отчаянието и дори на лудостта, обсебен бях от един въпрос: нима животът е само лотариен билет? Дали всичко, на което ме учеха нашите и което ми преподаваша в неделното училище, е било въздух под налягане, или има начин да промениш живота си? Дали е въпрос на късмет някой да има семейство и да е щастлив, а друг да стане бездомник, живеещ под кея?

В моментите на най-силно отчаяние си казвах, че ако животът ми е непечеливш лотариен билет, май не си струва да живея. Обаче... една нощ под кея се запознах с някакъв старец — казваше се Джоунс. Не знаехме откъде е, дали има пари и ако има, къде живее, не знаехме нито какво държи в куфара, с който не се разделяше, нито колко е годишен. Беше от хората, за които се чудиш дали са на осемдесет или на сто и осемдесет. Така и не разбрах със сигурност. Разпитах из града дали някой знае точната му възраст, но всеки ми казваше: „Представа си нямам. Беше стар още когато бях дете“.

Накратко, Джоунс беше загадка, но той пръв ми каза истината за самия мен. Представям си как недоверчиво бърчите чела, сякаш се

питате: „Какво означава някой да ти каже истината за самия теб?“. Ами, какво правим, когато наш близък е закъсал? Даваме му храна и десет долара или го споменаваме в молитвите си, обаче много рядко сядаме да поговорим с него и да му кажем в очите неприятните истини, които ще го разгневят и дори ще го накарат да ни намрази; тъкмо това направи Джоунс. Каза ми истината. Да, много пъти ме вбеси, но не можех да му противореча. Защото спях под кея.

Той ме накара да чета. Дотогава си падах само по спортните илюстрирани издания, а Джоунс не само ме накара да чета художествена литература и биографии, но и да направя първите стъпки към осъзнаването и изследването на целите ми. Беше първият човек, когото чух да използва думата „проницател“.

Често казваше: „Когато Бог е раздавал таланти, на мен са се паднали най-загубените. Не мога да бягам бързо, нито да пея добре, обаче забелязвам малки подробности, които предизвикват големи промени в битието на ближните ми“.

Веднъж сподели как е забелязал, че думата „почти“ сякаш е ключова в живота на повечето хора. *Почти* постигат целите си, бракът им е *почти* щастлив, *почти* са постигнали финансова стабилност, но така или иначе никога не осъществяват докрай целите си най-вече защото се насилват да търсят отговори. Голямата тайна е, че понякога отговор няма.

Джоунс ми обясни, че при кризисни ситуации няма отговор, с който да запушите зейналата дупка на пода. Каза още, че в повечето случаи Бог определя кога да научим отговорите и че стане ли напечено, най-важни са не отговорите, а умствената ни нагласа. Защото тя действа успокояващо, спокойствието подпомага трезвото мислене, от което се раждат идеи, даващи отговори.

В този курс заедно с мен ще научите как да станете проницатели и как да промените живота си чрез промяна на гледната си точка.

2. БУРИ, ПРЕДИЗВИКВАЩИ ПОДОБРЕНИЯ

Преди да се задълбочим в метода, който ще ти помогне да станеш проникател, искам да си представиш къде съм сега. Не знам къде се намиращ ти: може би шофираш колата си, може да си в служебния си кабинет или в дома си, с брачната половинка или с приятели, но най-вероятно си сам, в момента аз също съм сам и ще си представя, че с теб разговаряме. Намирам се в кабинета си, настанил съм се на креслото, което момчетата наричат „стола на татко“. Сложил съм го в другия край на помещението срещу бюрото си и сядам на него, за да размишлявам, да се моля, да чета и да изследвам. Това кресло е най-удобното в кабинета ми, от друга страна, когато се настаня на него, напрегам всичките си сетива, защото се стремя да забележа и най-неуловимите нюанси, родени от въображението ми.

Много по-лесно ще станеш проникател и ще смениш гледната си точка, щом разбереш същината ѝ и как може да повлияе на живота ни. Докато се борехме с икономическата криза, надълго и нашироко разговарях с какви ли не хора — постарях се да им обясня, че независимо от предишното ни финансово положение, кризата е в рамките на нормалното. Самата рецесия е средно аритметично. Кризата е само точка в графиката.

Представа си нямам как изобщо им е хрумнало това обяснение. Знаем само как в един момент медиите тръбяха, че сме на прага на криза, и много скоро тя ни сполетя. Въпросът ми е как изчислиха средното аритметично? Може би взеха корен квадратен от йената, разделиха го на еврото, прибавиха падащия курс на долара и акциите на автомобилната компания „Форд“, умножени по две, плюс сриващия се пазар на недвижими имоти и — хоп! — налице е спад от три пункта в сравнение с миналата седмица или с миналия месец и някой е... о, боже, ние официално сме по средата... Не знам как го изчислиха, но се оказва, че сме по средата на графиката. Каквото и да тръбят медиите (а те обикновено съобщават негативните статистически резултати), независимо какво се говори, разбираме, че кризата представлява

средна аритметична величина — някои предприятия фалират, други — не. Тоест едни хора губят всичко, а други преуспяват повече, отколкото са се надявали, защото става въпрос за усредняване.

Дори Голямата депресия — кошмарен период в историята на нашата нация — е средно аритметично. Не твърдя, че са били щастливи времена, за да не засегна някого — да, знам, че през Голямата депресия много хора са се самоубивали, хвърляйки се от прозорците. Известно ли ви е обаче, че това е единственият период в американската история, през който доста семейства са натрупали състояния, запазени и досега? Накратко, животът ти и евентуалните промени в него до голяма степен зависят от коя страна на графиката ще избереш да съществуваш. За да промениш живота си чрез промяна на миогледа е необходимо първо да прецениш кои елементи от настоящето ти битие, кои гледни точки подлежат на най-спешен „ремонт“.

Като бях малък, татко често ми разказваше интересни истории и знаеше по една за всеки повод. Сега аз съм баща и разказвам истории на моите момченца. Никога няма да забравя как една сутрин — сигурно бях шест-седемгодишен — с него вървахме през гориста местност в Южна Алабама; беше средата на лятото и нашият район беше споходен от невиджана суша; по едно време тръгнахме по коритото на рекичка, в което обикновено ромолеше кристалночиста вода, но сега рекичката беше пресъхнала и при всяка наша стъпка под краката ни хрускаха вейки, камъчета и сухи листа. Вървах след баща си и виждах как сегиз-тогиз поглежда нагоре; по едно време отчупи няколко клончета, разтроши ги между дланите си и поклати глава, когато те станаха на прах, която изтече между пръстите му.

Стигнахме до вира на бобрите, които бяха преградили с бент реката и където с нашите често ходехме на пикник; всъщност сега вирът го нямаше, останал беше само дебел пласт изсъхнала, напукана тиня. Татко отиде до къщичката на гризачите, макар да подозираше, че е празна — животинките се бяха скрили някъде в гората, защото без вода убежището им вече не беше защитено от хищниците. Заоглеждахме се и тогава се случи нещо, което никога няма да забравя. Внезапно задуха вятър и застудя; татко се притесни, хвана ме за ръката и ме поведе към колата. Попитах го какво става, а той отвърна, че се задава буря. Оказа се прав — вятърът се усили и запремята

изсъхналите листа; преди да стигнем до колата, засвяткаха мълнии, последвани от гръмотевици, каквито не бях чувал през живота си, дъждът заваля като из ведро и аз много се уплаших.

Бях малък и за пръв път виждах такива мълнии — заплаках, разпищях се, а татко ме сграбчи, седна под един храст и ме сложи на скута си — да, по време на гръмотевична буря не бива да се стои под дърво, обаче той нямаше избор — не можеше да се върне до колата, докато аз пищях като заклан. Прегърна ме, притисна ме до себе си, буквално ме захлупи с тялото си, наведе се към ухото ми, и макар че продължавах да плача, ясно чувах как повтаря нещо, което ще помня до края на живота си: „Не бой се, скоро бурята ще отмине, няма да продължи дълго, успокой се, аз съм до теб и няма да допусна да те сполети беда, скоро ще свърши, не се бой“. Оказа се прав — след малко светкавиците престанаха да прорязват небето, вече не отекваха оглушителни гръмотевици. Щом бурята затихна, татко ме накара да стъпя на земята, избърса ми сълзите, изстиска подгизналата ми тениска и ме попита добре ли съм. Отвърнах: „Да, сър“, а той призна, че също се е изплашил. Помислих си: „Брей, даже татко го е било страх!“. После ми каза: „Ела да ти покажа нещо“ и заедно се върнахме при речното корито, което вече не беше пресъхнало — отначало водата само се процеждаше, но скоро заприижда.

Пак отидохме при езерцето на бобрите, татко рече: „Виж какво става“ и аз забелязах, че то вече се пълни с вода, образуваща малък водовъртеж, и пукнатините в глинещото дъно постепенно изчезват. Както си стояхме на брега, погледнахме нагоре и баща ми посочи с пръст — „Гледай, гледай!“ и какво да видя — три елена бяха стигнали до рекичката, два я прескочиха, после се върнаха, трите животни се напиха с вода и се затичаха нанякъде. Татко отново ме попита: „Видя ли какво става?“, но аз нямах представа за какво говори, а той ми обясни, че еленът е намерил вода за пиене на мястото, където преди я е нямало. Каза ми още: „Как смяташ, дали преди няколко минути животните са се изплашили от мълниите и от гръмотевиците, които можеха да ги убият, като са на открито? — Кимнах, а татко продължи: — Ами малките животинки — катеричките и зайчетата — също и птичките — какво ли им е било, а?“. Отговорих, че сигурно също са се изплашили, тогава той каза: „Така е, обаче сега зайците ще имат свежа храна в изобилие, защото дъждът изми тревата, и катеричките на воля

ще лудуват сред прохладните листа на дърветата, а птиците, погледни ги как са накацали по земята и знаеш ли защо — за да кълват червеите, излезли на повърхността след дъжда“.

Накрая добави, че наглед най-страшното, което можеше да се случи и за нас, и за животните, в крайна сметка се оказа най-благоприятното за всички. Защото бурята доведе до подобрене. До края на живота си ще помня тези думи, които се загнездиха в ума ми. Как бурята — наглед най-страшното, което може да ни сполети, се е оказала полезна. И всеки път, когато в живота ми се случваше нещо ужасно, или се сблъсках с някаква пречка, аз си спомнях как татко ме притискаше до себе си и ми шепнеше успокоителни думи. И винаги се вдъхновявах от фразата „буря на подобрието“. Да, наистина е буря, но тя ни създава, формира ни и ни подготвя за бъдещите успехи. Как е животът ти в момента? Преминаваш ли през бурята на подобрието? Може би си мислиш: „Буря като буря, нищо особено“ и аз разбирам какво чувстваш, но едно от необходимите условия е да си изградим мнение за кризата в нашия живот. Така или иначе всички сме в криза, предстои ни криза или *излизаме от нея*. Свързано е със съществуването ни на тази планета.

Ако в момента не те е връхлетяла буря на подобрието, сигурно наскоро си я преживял или ще я преживееш. Може би още не си открил ползата от нея. Може би от известно време битието ти е безоблачно. Някога осъзнавал ли си, че животът ни е процес на преобразяване, но в какво? Ами, ние се превръщаме в онова, което мислим или предполагаме, в начина, по който виждаме нещата, тоест сме под влиянието на гледната си точка.

Растежът се осигурява чрез напрежение. Например когато си в спортна зала, може да разглеждаш щангите, но според законите на физиката нищо няма да се случи, докато не се опиташ да ги вдигнеш и да си напругнеш мускулите. Можеш да мислиш за щангите, да си ги купиш, да си платиш членството в куп спортни клубове, но докато не напругнеш мускулите си, няма да постигнеш нищо. Същото се отнася и за твоето духовно и емоционално израстване, за увеличаването на парите ти или на успехите ти във всеки друг аспект от твоя живот.

Искаш ли да израснеш, да надхвърлиш сегашното си положение? Разбира се.

Тогава приеми смущаващата околна среда като предизвикателство, като начин за оказване на съпротива, за виждане на изпитанията в друга светлина. Позволи си да съществуващ в среда, в която ще си стимулиран към израстване във всяко отношение. Какво издигане предлага спокойствието? Правилно — никакво.

3. НАЙ-ВАЖНОТО Е ДА ДЕЙСТВАШ

Виж, щом сега ме слушаш, значи си твърдо решен да израснеш умствено, духовно, емоционално, финансово и дори нещо повече. Вторият етап към осъществяването на целите е действието. Дейна личност ли си? Искам честен отговор: дали си от хората, които прилагат на практика наученото? Не се шегувам и не очаквам подмятане от рода на: „Да, такава личност съм, давай по-нататък“, защото след като започнахме този курс, очаквам да ме слушаш и да се учиш.

Ще бъда откровен — понякога музикалните предавания по телевизията или по радиото ще са ти по-интересни, отколкото да слушаш гласа ми. Ако мислиш да ме изтърпиш и да научиш нещо от мен, знай, че действията са мерилото за всеки човек. Намеренията са кръгла нула. Повтарям — нула. Болно ми е, че твърде много хора съдят за себе си по намеренията си. Понякога и аз се изкушавам. Съдим за другите по действията им, но за себе си — по намеренията. Запомни, че намеренията не водят до нищо. Спомняш ли си гатанката на Джоунс в „Проницателят“: „Ако на кея са кацнали пет чайки и едната реши да отлети, колко ще останат?“. Ако отговориш „четири“, ще сгресиш. Още са пет. Намерението да отлети и отлитането са две коренно различни понятия. Намеренията не означават нищо. Възможно е чайката да смята да отлети, или да обсъди с другите чайки колко прекрасно е да се лети, но докато не разпери криле и не се издигне във въздуха, тя си остава на кея.

Няма разлика между този, който възнамерява да предприеме нещо, и онзи, на когото и през ум не му минава да действа. Виж, може да ти се стори странно, може да те засегна, обаче е така и го знам, понеже това ми е работата. Ежедневно се срещам с хора, които смятат да напишат книга или имат страхотна идея за книга, или някой ден ще я напишат, и неизменно ги питам откога мислят по въпроса. Отговарят ми: „От две години, от десет“ или „Откакто бях в колежа“. Аз винаги казвам: „Виж, време е да се захванеш с писането“.

Много често ми отговарят, че ще започнат да пишат, като получат вдъхновение, тогава казвам, че съм сред най-продаваните автори според „Ню Йорк Таймс“ и че получавам вдъхновение само когато ми хрумне идея за книга или когато измисля сюжета, тогава много се вълнувам, вдъхновявам се и имам мотивация да продължа, но знай, че най-важното е да започнеш пишеш. Няма нищо по-важно от работата. Сигурно ще ти прозвучи странно, като ти кажа, че съм автор на книги, но не обичам да пиша. Честна дума. Приятно ми е, като свърша, но при всяко сядане пред компютъра ми хрумват два-сет-тридесет други неща, които предпочитам да правя. Всъщност не съм велик писател. Даже не бях най-добрият в часовете по творческо писане, обаче знам, че като ми хрумне идея, ще седна и ще пиша, ще действам. Повярвай, че понякога е трудно да се захванеш за работа, но аз се заставям да я свърша. Да, отначало само се вирам в монитора, обаче като задействам моето правило да не стана, докато не напиша три страници, неотклонно го спазвам. Не мога да градя живота си само на намерения. Ще липсват резултати. Защо го казвам ли? Защото трябва да си на висота. На висота са хората на действието, а не на идеите. Не отричам, че идеите са важни. Те подпомагат напредъка, но само ако ги осъществим. Истинската стойност на всеки от нас се определя от действията ни. Затова прекъсвам за миг, за да ти кажа колко се гордея с теб, задето си избрал тази аудиопрограма и я слушаш. Много важно е да научиш гледната точка на друг човек за теб и аз искам да съм този човек. Искам да ти осигуря чудесна перспектива, докато я изучаваме, но всичко зависи от теб, разбираш ли? Не мога да те хвана за ръка и да те накарам да ме последваш.

Мерило за истинската ти стойност ще са твоите действия. На какво си готов, за да преминеш на следващото ниво? Преди да продължим, държа да се уверя, че разбираш как хората в живота ти разчитат на теб да се извисиш до него. Кое е то за теб? Нямам представа, само ти знаеш отговора. Обаче близките ти и онези, които ръководиш, разчитат на теб. Случва се да кажа на някого, че всички сме лидери, а отговорът е: „Нима?“. Ще ми се да кажа: „Нима? Има ли хора, които държат на теб, имаш ли приятели, на които държиш, имаш ли семейство, имаш ли колега, който се учи от теб? Чуй, всички те наблюдават и ти си водач. Водиш хората нанякъде или наникъде, но ги водиш. Всеки от нас е лидер“.

4. ХОРАТА СА ДВИЖЕЩАТА СИЛА

Ако не знаеш до кое ниво искаш да се изкачиш, помисли върху тези въпроси: „Какво искам и какво очаквам от живота, още какво искам да постигна, какво да направя пред следващите дванайсет месеца, върху чий живот искам да повлияя и как да допринеса за подобряването му? Кого обичам, на кого държа, за кого искам да съм пример и кого да водя напред, как да въздействам върху живота на набелязания човек? Какво ще оставя след себе си и какво да е мнението на хората за мен? Кое е най-важно в живота ми, защо е важно, как да задълбоча отношенията си с близки и познати, за да бъдат още по-удовлетворяващи?“.

Това е само подсказка, за да те насърча да си размърдаш мозъка, но предпочитам сам да си измислиш въпроси. Запиши си моите, ако според теб са ценни, но си измисли свои. Отговорите ще зависят от това доколко стойностни са въпросите ти. Правилото важи за асоциациите, но нали нашата връзка с подсъзнанието ни е постоянна? Установих, че всеки път, когато си задаваме въпроси, подсъзнанието отговаря и ако въпросът е глупав, човек се пита: „Дали Господ ме предупреждава да не се захващам с това?“. Впрочем тъкмо това питане е много тъпо.

Когато Бог ти изпрати идея как да живее семейството ти, и когато Той си представя заедно с теб какъв път ще поемеш, как ще живееш и какъв ще е приносът ти за останалите хора, знай, че не се шегува и че не си е променил мнението. Бог не те е научил да плуваш само за да не се удавиш, нали? Задавай смислени въпроси: „Как да постигна дадена цел за дванайсет, за шест или за осемнайсет месеца, как да преобразя живота си така, че близките ми да забележат промяната и резултатите да ме окрилят?“. Знаеш какво те вдъхновява да вървиш напред. Аз не знам какво те окрилява, какво дава насока на живота ти и му придава смисъл.

Но не очаквам да си пасивен слушател на тази аудиопрограма, искрено искам да постигнеш успех в живота. Сега седя на по-малко от

десет минути път от мястото под кея, където пясъчните раци разраняваха стъпалата ми, студеният вятър ме брулеше и си мечтаех за душ, но хем съм близо, хем от онова място ме делят цели светове. Запознах се със старец, който ми помогна да променя гледната си точка. И след това да променя целия си живот. Виж, не искам да ти натрапвам собствения си опит. Само ти казвам, че можеш да промениш нещата, и то коренно.

Ще споделя с теб успешни стратегии и принципи, чрез които можеш да достигнеш следващото ниво в живота си, но преди това ще те помоля да отговориш на няколко въпроса, за да уточниш най-важното за теб. Ако шофираш, само слушай, но искам като се върнеш у дома или в офиса си, да запишеш въпросите и да отговориш. Защото не си пасивен участник в този курс.

Първо: кои са тримата или петимата най-важни хора в живота ти и защо са ти толкова важни. Какво прилагателно би използвал всеки от тях, за да те опише? По какъв начин очакванията им влияят на живота ти и как собствените ти очаквания го формират? Има ли нещо, което не си доказал чрез делата си и искаш да им го съобщиш преди да умреш? Защо държиш делата ти да „предадат“ това съобщение преди смъртта ти? Възможно ли е да починеш утре? Ще можеш ли да споделяш с тези хора още днес?

Помниш ли как в „Междузвездни войни“ казваха „Нека силата бъде с теб“? Мисля, че хората са силата. Да, в основата е духовният ни живот, нашата връзка със Създателя, но *хората* са силата, използвана от Бог. Хората, с които се заобикаляш, са най-важната сила извън теб, която в крайна сметка ще оформи характера ти. А твоят душевен мир е най-голямата сила, влияеща на съдбата ти, но само ако се вслушваш в него.

5. ГЛЕДНАТА ТОЧКА Е УМЕНИЕ

Начинът, по който приемаш житейските предизвикателства, определя бъдещето ти. Спомни си как в „Проницателят“ Джоунс ме откри, когато бях млад, объркан, смазан и съкрушен от житейските несгоди. Вече не спя под кея, живея в хубав дом с Поли и с децата, но навремето, когато Джоунс ме завари да плача под онзи кей, аз очаквах да ме сполети най-лошото и то ме спохождаше. Спохождаше ме, докато започнах не само да контролирам очакванията си, но и да съобразявам делата си с тях, след което бързо се научих да управлявам гледната си точка, защото тя щеше да определя надеждите ми, а оттам и действията ми. В този курс ще ти помогна да се научиш не само да управляваш, но и да усъвършенстваш гледната си точка. Гледната точка е дарба, но също и умение, което можеш да придобиеш и на което да научиш други хора. Джоунс ми помогна да я осмисля и да я разширя, а сега искам и ти да придобиеш това умение. Щом го осъзнаеш и го овладееш, в живота ти и в живота на близките ти ще настъпят невероятни промени. Сигурно си мислиш: „Да, звучи чудесно, но аз искам нещо материално“. Спокойно, ще стигнем и до материалното. Но има нещо по-важно. Новата гледна точка ще ти предостави друга реалност.

Когато експлозията на нефтената платформа в Мексиканския залив причини огромен разлив, видях как някои хора използваха забележителната си гледна точка за приспособяване към друга действителност. Да, гледната точка помага, защото разливът беше истински, на брега наистина имаше топчета мазут и случилото се предизвика екологична катастрофа, най-страшната в историята на Мексиканския залив, тя беше реалността.

Посветил съм доста време на естеството на гледната точка и се постарях да го обясня на приятелите и на близките си. Да, реалността беше ужасна, животът ни се беше променил безвъзвратно, щеше да настъпи безработица. Но тогава децата ми бяха на осем и на единайсет и не можех да стана жертва на тази реалност. Мнозина се самоубиха,

сред тях бащите на съученици на синовете ми. Беше страшно, но не биваше да допусна тази действителност да ме съсипе, защото децата ми бяха малки. Не исках да стане така, че след двайсет-трийсет години да си казват: „През лятото на нефтения разлив семейството ни беше съсипано. Татко се самоуби“ или „Нашите бяха толкова стресирани, че не издържах и се разведоха. Животът ни се преобърна от този разлив“.

Много семейства бяха в тежко положение и не омаловажавам случилото се, но ми беше тъжно, защото знаех, че имаме избор как да гледаме на нещастieto. Постарах се да обясня на семейството си и на близките си приятели, че трябва да живеем в друга, различна действителност. Да се радваме, че Южното крайбрежие още е достъпно. Не можем да плуваме в океана, нито да ловим риба, но пък си имаме басейни и езера. Водните паркове не са затворени, тази година ще слагаме на скарата сладководни риби. Ресторантите работят и понеже няма клиенти, винаги ще си намираме места, когато решим да хапнем навън.

Сигурно си казваш: „Анди мисли само за себе си“, но донякъде това е същността на гледната точка. Ако можеш да помогнеш на други хора да променят миросгледа си, те ще извлекат голяма полза. Ето пример с нефтения разлив и с хората, които тогава промениха гледната си точка. Помни, че в живота важи средното аритметично. Да, някои затвориха магазините си, но имаше и други, които казваха: „Не ни липсват пари, липсват ни идеи“.

Докато някои фалираха, предприемчиви приятели продадоха хиляди тениски с надпис „Спасете залива“ и натрупаха състояние, за което не бяха мечтали. Хора, водещи туристи на риболов, загубиха всичко, банките им взеха корабчетата и те завинаги останаха без работа, но пък техни колеги твърдяха, че не им липсват пари, а идеи. Започнаха да предлагат екоизлети, предизвикващи интереса на хората, интересуващи се от бедствието, и така вместо да пръскаат пари и да хабят гориво за обиколка на залива, плавателните им съдове, натоварени с любопитни, се движеха близо до брега, за да покажат щетите от бедствието. Малка промяна в мисленето им помогна да спечелят много повече от преди, защото използваха по-малко гориво.

Според мен сред най-печалните аспекти на петролния разлив или на всяко друго бедствие е неправилната гледна точка на онези, които

приемат случилото се за постоянно, а не за временно положение. Веднъж, докато пътувах с децата към училището, малкият ми син Адам попита: „Знаеш ли, че бащата на мой съученик се самоуби заради онова с нефта?“. Отвърнах, че знам, а той добави: „А знаеш ли кое е най-тъжното? Вече няма нефт във водата и всичко е наред, но и онзи човек го няма“. „Да, тъжно е — отвърнах, — но трябва да помним, че бедите са елемент от живота ни, че трябва да се научим да ги преодоляваме и че накрая всичко се оправя, ако се вземем в ръце и изберем правилния подход за справяне с тях.“

6. ОТКРИЙ ГЕНИЯ В СЕБЕ СИ

Приемаш ли, че можеш да избираш върху какво да се фокусираш при всяка ситуация, дори при такава, която не контролираш? Има две действителности. Сещаш ли за рисунката „две в едно“ на старица и девойка? Или виждаш старицата в анфас, или девойката в профил. И ако виждаш старицата, скоро някой ще ти покаже, че главата е тук, цветното петно отгоре е брадичката, а цветето може би е носът и да, ти вече виждаш девойката.

Да предположим, че при всеки разговор с приятели питам дали виждат същото като мен, а те отговорят: „Не е важно какво виждаме ние с теб, тук става въпрос за гледна точка“, и после казват: „Моята гледна точка е моята реалност“.

Ако ти покаже оптичката илюзия със старицата и с девойката и заявиш, че виждаш стара жена, ще възрази: „Виж това цвете, нима не го виждаш? Отстъпи назад и пак погледни“. „Не, не го виждам.“ Дори да се вираш с часове и пак да не видиш девойката, тя съществува, нали?

Имаше петролен разлив, но и положителни реалности: игрища за голф, водни паркове, басейни и езера и да, петролът беше стигнал почти до брега, но огромният плаж, на който хвърляхме фризби и играехме волейбол не беше засегнат. Реалност е онова, върху което избереш да се фокусираш. Дори да не я контролираш, можеш да намериш друга реалност, друга гледна точка. По-важни са мислите ти и как ги прилагаш, отколкото събитията в ежедневието ти.

Чувал си за Виктор Франкъл, когото споменавам в „Проницателят“. Човекът, който е издържал при немислими условия и зверства в нацисткия концлагер. Там той научава, че жена му и родителите му са били убити, и след освобождаването си е зареден с невероятни решимост и енергия, по-силни от страха и съмненията, на които е подложен в лагера. Днес ще чуеш много подобни истории. Смели воини мъже и жени служат на родината зад граница и дори да оспорваш мисиите им, не можеш да оспориш смелостта им.

Чувал си разказите на военни ветерани, изгубили или крак, или ръка, които притежават удивително висок дух. Това е гледната точка, фокусирането, приложено на практика. В този курс ще говорим за теб. Надявам се да задълбаеш в темата. Искам да издигнеш живота си на друго ниво чрез овладяване и прилагане на силата на гледната точка.

Не очаквай да те насърчавам, защото не съм мотивационен лектор. Ако искаш да те мотивират, обърни се към майка си, не към мен, понеже аз търся доказателства, а не насърчавам. Мисля логично и ако убедя себе си в правилността на гледната си точка, не променям решението си. По пътя на логиката стигам до умозаклучения. Няма да те баламосвам и да ти внушавам, че ще се справиш. Ще ти помогна да преценяваш, осъзнаваш и прилагаш.

Постигането на целта се състои от три елемента: определяне на настоящото положение, определяне на целта и действията за постигането ѝ. Заедно ще ги разучим и ще разберем каква е връзката им с твоята гледна точка. Тя е основата на трите елемента, затова за мен е повече от мислите и от менталните картини в ума ти и е свързана с начина, по който действията ти изразяват мислите ти. Разбираш ли ме?

Айнщайн нямаше да е всепризнат гений, ако не беше правил лабораторни опити, ако не се беше провалял и ако не беше споделял с целия свят откритията си. Вероятно и ти си гений в някаква област, независимо в каква: в изкуството, математиката, лингвистиката, науката или в емоционално отношение.

Познавам хора, смятани за неудачници, защото не са намерили поприще за изява, не са се постарали, за да открият в коя област са несравними. Сигурно и ти като мен си виждал хора със синдрома на Даун, които са непригодни за дадена дейност, но са ненадминати по съпричастие и чувствителност. Ако можем да овладеем гениалността на нашето общество, да използваме *твоята* гениалност, да я разпознаваме, тогава ще разберем към какво се стремиш и ще запълним празнотата. Ще продължим напред, като разгледаме отблизо удивителния дар на предизвикателствата, как да подобриш общуването си с всички, как да си изградиш мнение дори за хора, които не са ти приятни, ще се научим как постепенно да облагородим сърцата си. Днес ще си поставим заветна цел и ще си изработим план за действие.

Ще посеем в теб семената на надеждата, от които ще получиш небивал урожай.

С радост очаквам миговете ни заедно. Животът ти ще е какъвто го избереш, затова избирай мъдро.

7. ДА ОЗНАМЕНУВАМЕ

В началото на тази част ще повторя колко се радвам, че сме заедно. Ще ми се да съм до теб, да видя лицето ти, да те потупам по рамото и да те поздравя за онова, което си и в което се превръщаш. Знам, че си от хората, чиито дела ще оставят следа, ще доведат до промени, иначе нямаше да участваш в този курс. Ако напоследък си заставал пред огледалото, поглеждал си се в очите и си си казвал, че вършиш велики дела, че си страхотен, невероятен, продължавай в същия дух. Питам се дали си го правил. Мисля, че ти е необходимо. Искаш приятели, роднини, колеги и други хора да те харесват, нали?

Знаеш ли кой е най-бързият начин да го постигнеш? Първо да харесаш себе си. Звучи фалшиво и шантаво, но е вярно. Често виждаме хора, изправени пред предизвикателства, най-голямото от които е, че никога не са се отърсили от лошото мнение за себе си. Споделям го с теб, защото познавам мнозина — и прочути, и неизвестни, които не празнуват достатъчно. Научи се да празнуваш успехите, упорито и ревностно чествай живота и семейството си.

Каква полза от успеха, ако не го отпразнуваш? Успяваш, но честваш ли успеха? Познавам доста успели личности, които не са щастливи. Постигат много, но в крайна сметка животът им е неуспешен, защото не са се научили да празнуват. Да ти кажа ли как да станеш знаменитост? Ознаменувай и ще си знаменитост в собствените си очи. Не казвам да си нахакан и надут, а да се възхищаваш поне от себе си. Свикни да се насърчаваш, да се ласкаеш и да си угаждаш. Празнувай с чаша качествено питие, с миг самота в парка, с хубава книга, с приятел или с роднина. Възнагради се и празнувай. Ако чакаш следващото събитие, за да празнуваш, никога няма да си щастлив. Затова празнувай по пътя към поставената цел. Споделям го с теб, защото често очакваме провал, без да осъзнаваме това. Защо трябва да постигнеш първо, второ, трето, преди да се почувстваш щастлив и да празнуваш? Защо да не си щастлив и да не се веселиш, *докато* станеш какъвто искаш, докато вървиш към целта си?

Обичаме да се критикуваме и аз го разбирам. Години наред го правех и още не съм отвикнал. Май тук е мястото да те уверя, че те подкрепям. Не знам какво ти е мнението за мен, но те уверявам, че с теб си приличаме повече, отколкото предполагаш. Да, знам това-онова, но не съм гениален. Аз също се трудя и сега говоря и на себе си. Аз съм само баща, съпруг, делови човек и също се боря с живота. Можем да превърнем в празник пътуването към нашата цел, да си спретнем купон. Ама не го правим. Защото сме царе на самокритиката.

Ако имаш деца, спомняш ли си как са се учили да ходят? Хокал ли си ги: „Защо непрекъснато падате?“, когато не успеят да прекосят стаята? Не, разбира се, нелепо е, дано не си го правил. Надявам се да си хвалил детето и да си го насърчавал да опита отново. Кога в процеса на съзряването престанахме да насърчаваме старанието и вдигнахме толкова високо летвата, че е невъзможно да похвалим нито себе си, нито другия? Следиш ли мисълта ми? Кога престанахме да казваме: „Справи се чудесно, давай в същия дух“?

Когато с моите синове играем баскетбол, когато учим нещо ново или те нехващат добре при бейзбола, аз продължавам да ги хваля, защото не искам да се откажат, макар да мрънкат: „Няма да играя повече, много е трудно“. Ние сами си налагаме високи стандарти. Защо отново не започнем да поздравяваме себе си и другите за малките постижения? Ако вече го правиш, можеш ли да придадеш още по-голяма тежест на похвалата? Важно е да хвалиш и да насърчаваш не само другите, но и себе си — нали в самолета бързаш да си сложиш кислородната маска, преди да помогнеш на спътниците си. Но способността да хвалиш и да насърчаваш неотменно ще е свързана с умението ти да се справяш с житейските предизвикателства.

Защо е така? Първата част е толкова елементарна, че е лесно да я пропуснеш. Ако не осъзнаваш успехите си и не се окуражаваш, как ще оцениш и похвалиш чуждите успехи? Как ще дадеш онова, което не притежаваш или не си усвоил? Не става въпрос за самохвалство, което е арогантно: „Аз съм по-умен от онзи там“, а за искрена похвала и насърчение, произлизащи от трезва преценка както на твоите способности, така и на способностите на други хора. Разбираш разликата, нали? Втората част, отнасяща се за умението ти да осъзнаваш успехите, да хвалиш и да насърчаваш не само себе си, а и другите, всъщност представлява създаването на гледна точка или по-

скоро място в ума и в сърцето ти. Там гневът, гордостта, страхът, съмнението или друга от безбройните негативни емоции не могат да покълнат и да се отразят на твоя живот или на живота на другия.

В „Съкровищата на пътешественика“ решението на Ане Франк „Днес избирам да съм щастлива“ означава, че семената на отчаянието не могат да покълнат в благородното сърце. Същото важи и за всяка негативна емоция, която няма да покълне в ума или сърцето на онзи, който хвали себе си за малките победи в ежедневието си.

8. КАК ДА НАСЪРЧАВАМЕ ДРУГИТЕ

Обзалагам се, че понякога е адски трудно да си доволен от себе си, особено когато всичко сякаш върви наопаки или преминаваш през криза, излизаш от нея, или ти предстои криза. След като променим гледната си точка, ще осъзнаем, че тежестта е присъща на битието ни и че всъщност е съвсем нормално на даден етап от живота да изпаднем в голямо затруднение. Погледни житейската хронология от раждането до смъртта — всеки човек има тежки моменти. Всеки без изключение. Ето защо това е нормално и ако сме си изградили правилно гледище, много по-лесно ще се справим със затрудненията.

В „Проницателят“ се запознах с Джоунс под кея в алабамския Гълф Стейт Парк, когато преживях най-кошмарните дни в живота си, и той ми каза нещо много характерно, подаде ми ръка и аз не забравих ръкостискането му, но чак след много време си спомних думите му и колко странно бе, че избра тъкмо тях. „Ела насам, синко. Ела към светлината.“ Случвало ли ти се е когато си вбесен, някой да се опита да те успокои, а ти против волята си да продължиш да се гневиш? Тъкмо така се чувствах, след като нашите починаха един след друг само за година.

Бях гневен, огорчен, знаех, че не бива, но продължавах да се ядосвам, понеже чувствах, че това е мое право, че нещо е било откраднато от мен. Не само младостта или щастието ми. Чувствах се изоставен от родителите си и донякъде изоставен от Бог. Само че с усилването на гнева взимах все по-неправилни решения. Взимах ги едно след друго, защото бях... бях объркан.

Напоследък, когато гостувам в Си Ен Ен, Фокс Нюз или в друг новинарски канал, често ме питат какво е да си бездомник и как съм се чувствал. Навярно подозират, че съм бил наркоман или алкохолик, но не са прави. По-рано се шегувах на тази тема, но не, не пиех и не се друсах, чисто и просто взимах погрешни решения, чийто брой се увеличаваше пропорционално на усилването на гнева ми. Гафовете

следваха един подир друг и това ме довърши. Ето защо се чувствах изоставен.

Глупавите ми решения се напластяваха едно върху друго, докато накрая останах без дом, без кола и без средства, с които да си купя и едното, и другото. Не се случи внезапно. След смъртта на татко, последвала кончината на мама, като голям финансов гений изтеглих цялото си наследство, тоест застраховката на баща ми, възлизаща на 2500 долара. Казваш си, че сумата не е голяма и си прав — и тогава 2500 не бяха много пари. Но аз ги изтеглих и си купих каравана.

Каравана, а не кемпер — има голяма разлика, но си я биваше. По средата на кухненския под имаше дупка, затова при почистване не отварях вратата, а измитах боклука през дупката. Не се сетих — чувствам се тъпо, като го казвам, но не ми хрумна, че ще трябва да плащам на някого, за да паркирам караваната, обаче си бях похарчил парите и бях в безизходица. Един старец ми позволи да я оставя в задния му двор, представете си, и там останах няколко години.

Преживявах труден момент, правех глупост след глупост, спряха ми и електричеството, и газта. Повтори се няколко пъти, взимах заеми, но накрая така задлъжнях, че продадох караваната, за да си изплатя дълговете за ток, газ и за храна. Останаха ми малко пари и живеех в палатка, която опъвах в парка. Като ги свърших, продадох колата, остана ми само палатката. Опъвах я срещу кея, но срещу заплащане, и трябваше да я премествам през три-четири дни, защото властите не искаха там да живеят хора. Накрая ми писна да плащам, да събирам и да опъвам палатката и една нощ се преселих под кея. Повтарям, не стана изведнъж, а беше плод на глупави решения във всяко отношение. Но тогава усетих, че съм стигнал дъното.

Една вечер обаче чух глас и го нарекох Джоунс. Старецът беше гласът на разума, първият, който ми разкри истината за мен, която ме блъсна като товарен влак и тогава започнах да търся отговори. Имаше и още. Джоунс посочи пясъка и ми каза, че съм на плодородна почва и че отгук мога да отида където пожелаая. Разплаках се, както седях под кея, и накрая реших да продължа напред. Разбира се, решението беше придружено от задължението да направя всичко необходимо, за да си променя живота.

Дотогава се питах дали животът е само лотариен билет, или има дела, които хората вършат, за да успеят. Нима животът е само лотариен

билет, дали човек може да е щастлив без семейство или ще свърши под кея? Накрая изпаднах в толкова дълбока депресия, че си казах: „Човече, или действай, или загиваш“. Имах само тези две възможности. Безсмислено е да тъпчеш на едно място, нали?

Решението да действам породило желанието да търся отговори и да се поздравявам за всяка прочетена книга. Да, преди си падах само по спортни списания, но след като прочетох повече от двеста биографии, започнах да се питам каква е тайната на успеха на тези хора, заложен е бил в тях по рождение, или са направили и правят нещо, за да успеят. Споделям това с теб, защото съм убеден, че много фактори ти причиняват болка: съжаляваш за неспазени обещания, за погрешни решения в миналото, за настоящи затруднения — финансови, брачни или в работата, страхуваш се от бъдещето. Тези проблеми под една или друга форма вечно ще присъстват в ежедневието ти, но аз съм убеден, че невинаги ще са фатални и че някои ще се разрешат. Обаче изпитанията ще са неотменна част от битието ти. Навярно ще се согласиш, че без тях животът ще е адски скучен. Стараем се да ги избегнем, но те ни формират, предизвикват ни и ни подготвят за бъдещите успехи. Запомни, те са решаващи за превръщането ти в онова, към което се стремиш. Смешни са ми хората, които упорито избягват предизвикателствата, но мечтаят да ръководят могъщи компании или големи групи хора, а тези две неща вървят ръка за ръка. Как ще ръководиш, ако не си преодолел затрудненията, които изпитват последователите ти? Как ще ги подкрепиш морално? Как ще ги насърчиш? Представи си, че някой се жалва от тегабите си, какъв лидер ще си ти, ако не можеш да му кажеш друго, освен „Боже мой!“? Не ми се е случвало, което е лошо, не, хубаво е. Нали хората търсят утеха? Искат да им кажеш: „Виж какво научих, какво направих и на какво ме научи опитът“. Знам, че мразиш изпитанията, но я си представи, че проблемите ти само се увеличават, а не намаляват?

Има ли такива, които предизвикват у теб по-негативни емоции в сравнение с други? Да? Опиши ги. Кое изпитание води до душевна борба? Отговорът е ключ към най-големия ти напредък.

9. СКОРО ЩЕ СЪЗРЕЕШ

В началото на „Проницателят“ седя под един кей и докато сега разказвам, си спомням стареца и моето положение тогава и как той се обърна към мен, гневния младеж, и ме попита: „Какво ще си помислиш, ако ти кажа, че твоите погрешни решения донякъде са причината да се озовеш под този кей? От друга страна, тъкмо тук трябва да си, за да имаш бъдеще, за каквото сега дори не можеш да мечтаеш“. Каза ми още: „Помисли... Всеки иска да е на върха на планината, но както добре знаеш, там има само камъни и е много студено. Там нищо не расте. Да, гледката е страхотна, но за какво ти е тази гледка? Тя само открива пътя по-нататък, показва ни следващата цел. Но за да я достигнем, трябва да слезем от планината, да прекосим долината и да започнем да се изкачваме по следващата височина. Обаче тъкмо в долината, докато бавно напредваме през гъстата трева и стъпваме по плодородната почва, научаваме онова, което ни позволява да изкачим следващия връх на живота, съзряваме за изкачването му. Мисълта ми е, че в момента ти се намираш точно там, където трябва да си“. Загреба пясък с двете си шепи и го остави да изтече между пръстите му: „Може да ти прилича на пясък, синко, но повярвай ми, не е така. Когато си легнеш тази вечер, запомни, че се намираш на плодородна почва. Мисли. Учи се. Моли се. Планирай, мечтай. Защото скоро ще съзрееш“.

Боже! Още помня как Джоунс ми каза: „Скоро ще съзрееш“. Вече не съм младеж, не съм и престарял, но вече не съм млад, а още чувам неговия глас: „Анди, скоро ще съзрееш. Всички сме в процес на съзряване“.

Най-опасните места, на които хората могат да се озоват, са някъде, където ще мислят, че могат да постигнат всичко, или някъде, където мислят, че са постигнали всичко. Скоро ще съзрееш. Какви са според теб твоето място, твоите предизвикателства? Спиш ли на плодородна почва през нощта? Какво ще покълне и израсне от изпитанията в живота ти? Ще намериш ли начин да се отблагодариш

за тях? В крайна сметка те са ключът към утрешните възможности, към утрешните радост и благодарност, към утрешната богата жътва. Наясно съм, че имаш големи затруднения, но засяваш ли семената? Бъди благодарен за предизвикателствата. Когато засяваме семената, не можем без наторяване и без плодородна почва. Колкото по-големи са затрудненията ти и колкото повече засееш, толкова повече ще пожънеш.

Няколко дни след първата ни среща с Джоунс проведохме разговор под дъб, израснал на едно възвишение. Преди това бях ходил на лагуната да ловя с кепче барбуни, които продавах за стръв. Взимах тези рибки, дълги 5–6 сантиметра, отивах на пристанището и висях, докато хвана няколко писии, после ги излагах така, че да ги видят туристите, които все ме питаха какви са тези риби. Отговорях: „Писии“, а те възкликваха: „Сериозно?“ и се интересуваха каква стръв използвам. Отговорях: „Ето тази. Продава се за долар дузината“. И те купуваха.

Та при втората ми среща с Джоунс бях ходил да ловя барбуни и аз много му се зарадвах, защото бях прочел първите три книги и непрекъснато мислех какво ми каза, като ми донесе обяд, спомнете си този обяд, описан в началото на „Проницателят“, когато той ме разпита за цялото ми житие и битие. Накара ме отново да мисля и за друго, а не само за себе си. Сякаш отново съм на хълма, пред нас са заливят, зад нас — красивата лагуна, и тогава Джоунс ми каза: „Момче, сега погледът ти е замъглен, но аз съм убеден, че с теб ще проправим пътека от разума до сърцето ти, а оттам — към твоето бъдеще“.

Наричаше ме ту младежо, ту момче, и ми каза още: „Младежо, виждаш под краката си само пясък и ядеш нещо, което не ти харесва. Гледната ти точка е твърде елементарна. Повечето хора са като теб, ненавиждат себе си, работата си, храната и колите си. Мнозина от нас не се замислят, че на този свят милиони хора са лишени от онова, с което сме благословени ние. Хора, които гладуват и които никога няма да притежават кола. Намираш се в голямо затруднение, признавам. Но то има и много положителни страни. Ще споделя с теб един закон на вселената — един от многото, който се отнася за сегашния ти живот. Запомни, че всичко, в което се съсредоточиш, се увеличава. Ако мислиш само за потребностите си, те ще се увеличат. Ако се съсредоточиш само върху онова, което ти липсва, скоро ще си

спомниш още много липсващи ти неща и ще се почувстваш още по-зле. Внушиш ли си, че ще загубиш, най-вероятно това ще се случи. Запомни какво е казал Уилям Джеймс: «Каквато роля играеш, такъв ще станеш». Какъв искаш да си? Дали не трябва от днес да се държиш така, сякаш *вече си* какъвто искаш да бъдеш? Често давам съвети как да се превърнеш в човек, харесван от околните. Първата стъпка е да се държиш като човек, когото всички харесват. Да, звучи малко тъпо, знам, че ще ме обвиниш, че е въпрос на семантика, но не си ли съгласен, че хората, които са ни симпатични, се държат по определен начин?».

Ако се опитаме да се държим като тях, като хората, които са симпатични на околните, и ако се научим да го правим, ще станем личности, които се харесват на другите. Елементарно е, но това е част от решението да си щастлив. Можем да решим да се усмихваме, докато говорим. Можем да изберем друг възглед, да изберем гледната си точка. Кога ще настъпи моментът да се държиш, сякаш вече си другата личност, кога? Днес, веднага.

10. ТАЙНАТА Е В ОБЩУВАНЕТО

Сега искам да обърнем внимание на общуването, как да общуваш успешно с всички, с които работиш и живееш. Искаш ли да ти издам една тайна към успеха в живота, която ти е пред очите? Всъщност не е тайна, просто повечето от нас не са били научени да обърщат внимание на това, ето защо малцина го правят.

Колко високо ще се издигнеш? Сигурно си даваш сметка, че умението ти за общуване е пряко свързано с мащаба на успеха, който ще постигнеш в личен, финансов или в обществен план, мисълта ми е, че усъвършенстването на общуването е задължително. Най-шантавото, онова, което най-много ме озадачава, е следното: макар повечето хора да приемат твърдението ми, че усъвършенстването на общуването е ключ към големия успех, те не правят нищичко, за да променят този аспект от живота си. Истината е, че ще ни се налага да общуваме всеки ден до края на живота си: с брачната половинка, с бизнес партньорите, с децата и с роднините, с приятелите и дори с непознати. Така споделяме репутацията си даже с хора, чиито имена не знаем. Ако ти кажа, че бракът ти ще се разпадне през следващата година, че децата ти ще се разбунтуват срещу теб през идните шест месеца или че напредъка в работата, който си постигнал за три години, ще бъде заличен през следващите деветдесет дни, ако не превърнеш общуването в главен приоритет, ще започнеш ли да се чудиш какво да направиш, или незабавно ще кажеш: „Окей, съгласен съм. Откъде да започна?“.

Нямаме кристално кълбо, нито дарба за предсказване на бъдещето, нали? Знаем само, че ни очакват затруднения. Говорихме по въпроса малко по-рано. И щом е така, не трябва ли още сега да се потрудим за смекчаване на ударите на съдбата?

Не трябва ли да обърнем сериозно внимание на този изключително важен аспект от живота ни?

Да започнем с възгледите ти относно начина, по който предпочиташ другите да общуват с теб. Помисли след какви думи на

партньора си усещаш най-силно любовта му? Посочи между три и пет примера. Виж, ако сега шофираш, запомни примерите и по-късно ги запиши. Ще ти помогна да запълниш празните места. Важно е да запишеш примерите, за да си изясниш как предпочиташ да общуват с теб.

Ето ти жокер: „Чувствам се най-обичан/а от съпругата/съпруга си, когато тя/той...“. И попълни празното място. Запиши още между три и пет варианта. Най-важното е да си откровен.

11. КАКЪВ Е ДИАЛЕКТЪТ ТИ?

С Поли сме се разбрали, че най-ефикасният начин да ме накара да свърша нещо, е като изрази одобрението си, като ме похвали, като намери най-ласкавите думи. Истината е, че малко след сватбата бракът ни изпадна в криза, което беше доста стресиращо, защото след еуфорията на медения месец, внезапно всеки от нас започна да вижда другия по различен начин.

Сякаш не се познавахме, сякаш си задавахме въпроса: „Кой/коя си ти?“. Дотолкова се различавахме един от друг, че беше много страшно, но по едно време си спомних думите на Джоунс: „Ако сте еднакви, единият ще е излишен“.

Обнадеждих се, че с нея ще се допълваме взаимно, но ни беше много трудно, защото при всяко изпитание започвахме да спорим. Поли все повтаряше: „Иска ми се да си повече с мен“.

Не разбирах какво ми говори, защото съм писател, нали? Казвах ѝ: „Работя вкъщи, тоест с теб съм през цялото време. Ако се застоя още повече, ще ти се кача на главата, какви ги говориш?“. А тя: „Не ме разбираш“. Как ще реагираш, ако си мъж и чуеш това? Понякога, когато съпругите ни обвинят, че не ги разбираме, ни идва да кажем: „Права си, представа нямам за какво говориш. Искам да разбера, опитвам се, но не мога“.

И тъй, бяхме в задънена улица. Направо се побърквах и сякаш все не успявах да ѝ внуша, че е прекрасен човек. Гледаше ме с подозрение, когато ѝ казвах колко ѝ се възхищавам. Беше адски странно. Откъде да знам, че тя е канарче? Да, има характера на канарче. Тези птици обичат да им обръщат внимание. Не ме искаше непрекъснато до себе си, желанието ѝ беше само от време на време да ѝ се посвещавам изцяло. Също като канарчетата. Канарчетата не ги е грижа дали им говориш, дали ги глезиш, дори дали ги храниш, искат само да седнеш наблизо и да ги слушаш как пеят. Искаше го и Поли. Едва по-късно разбрах, че не е необходимо да съм залепен за нея, но ѝ се иска да отделям петнайсет-двайсет минути дневно, да си пия кафето

заедно с нея и от време на време да прекъсвам монолога ѝ с „Хммм...“, „Сериозно?“, „О, колко интересно!“, „Какво си помисли, като я чу да казва това?“, „Хммм...“. Тези кратки реплики ѝ вдъхваха усещането, че е обичана. Чувстваше, че я слушам, което и правех. Почти не говорех, не се опитвах да ѝ разреша проблемите, само седях до нея с чаша кафе и с бисквитка, но умът, сърцето и очите ми бяха съсредоточени в нея, в жена ми. Тя е канарче. Обаче аз не го разбирах, защото не съм канарче. Не говоря езика или диалекта на тези птици, познавам езика на малкото кученце.

Позволи ми да поясня за диалекта. Разговарял ли си с ирландец? Чуваш го, че казва нещо, обаче представа си нямаш какво означава. Да, той говори английски, но акцентът му е толкова силен, че нищо не му се разбира. Същото се отнася и за „животинските“ диалекти. Моята жена ми говори на канарски и аз не разбирам какво иска. Както си работя, съсредоточил съм се и пиша, тя влиза с чаша кафе, сяда до бюрото ми и аз я питам какво иска. Отговаря: „Ще поседя при теб няколко минути“. Мисля си: „Да, ама ме изнервяш“. Нали разбирате, не говоря канарски, а езика на кученцата.

Кученцата обичат да ги хвалиш. И аз съм като тях. Не държа да ми отделяш много време, а само чат-пат да ми казваш, че се справям добре, че ме цениш, че съм страхотен, друго не искам.

Веднъж ходихме при брачен консултант и той ни каза: „Ако разговаряте за очакванията си, за предпочитанията си, това ще ви вдъхне чувството, че сте обичани и ценени“. Помня как веднъж помолих Поли от време на време да ми казва, че съм велик, а тя само ме изгледа. Давам автографи, читателите се снимат с мен, а жена ми си мисли, че последното, което искам да чуя, е някой да ми каже колко съм велик. Тя обаче не разбира, че кученцата не обикалят квартала, търсейки някой да ги погали и да им каже, че са симпатяги, кученцето обича само двама-трима души от семейството, затова казвам, че съм кученце. Изнасям лекции в огромни зали, двайсет хиляди души стават на крака и ме аплодират, но после питам жена си „Как беше?“, а тя ме поглежда, сякаш съм откачен. Защото не разбира, че съм като кученце, че не държа всички в квартала или в залата да ми казват, че съм велик, а само един-двама души. Искях да чуя тези думи от нея, но тя виждаше хилядите, които ме възхваляват, и не разбираше, че жадувам само за нейната похвала.

Объркването при диалектите влияе изключително отрицателно на брака ни, на общуването с нашите деца или на общуването между деловите хора, защото те не разбират достатъчно бързо диалекта на дадена личност. Обръщам се към Поли на моя кучешки език, казвам ѝ, че е прекрасна съпруга и жена, невероятна майка и че сега е още по-красива, отколкото когато се оженихме, а тя ме поглежда, сякаш казва: „Какво искаш?“, защото не говори моя диалект. Ето защо ласкателните думи не помагат на брака ни, помага му само времето, което отделяме един за друг. Впрочем тук е мястото да кажа: запомни, че ако някой от семейството ти е кученце, много важно е да го поощряваш, защото насърчителните думи са от особена важност за него. А на канарчето можеш да му кажеш каквото си наумил и то няма да реагира. Дори да му се скараш, на него няма да му пука. Но ако член на семейството е кученце — човек, който живее, за да бъде хвален и насърчаван, обидните думи много ще го наранят. Ако ми се скараш и ми кажеш, че съм си свършил работата през пръсти, или ме наречеш „лошо куче“, цяла седмица няма да изляза изпод канапето.

При общуването с близките не прилагай универсален метод за комуникация, защото резултатът може да доведе до болка, страдание и недоразумения, които ще бъдат избегнати, ако проумееш, че различните хора общуват по различен начин. Елементарно е, но много често се пренебрегва. Освен това, едно е да осъзнаеш този факт, съвсем друго да го прилагаш на практика. Необходима е бърза, почти мълниеносна реакция.

И златната рибка има страхотен диалект. Някои хора са като златните рибки, на които не им пука дали им говориш, или не — и без това не те слушат. Не искат да ги глезиш, само чат-пат да им сменяш водата и да им подреждаш аквариума. Хората-рибки са по делата, те готвят, чистят и така изразяват топлите си чувства към ближните. Вършат услуги, правят подаръци, отстраняват повреди, готвят, чистят и по този начин показват обичта си.

Веднъж се разхождах с мой приятел и той обяви: „Жена ми е златна рибка“. Възкликнах: „Нима?“ и го попитах защо мисли така. Каза ми: „Миналата седмица тя ми изми колата, пък аз я наскърбих“. Поинтересувах се как така я е наскърбил. „Ами, тя стана рано в събота и ми изми колата, а пък аз я попитах какво я е прихванало, нали това го вършат хора, на които плащам. Обидих я жестоко. Та тя само

изразяваше обичта си към мен, нали така?“ Кимнах, а той възкликна: „О, не! — и добави: — Жена ми отдавна ми опява да подкастрия пълзящото растение, което е провиснало от верандата ни, и май трябва да го направя, а?“. Отвърнах, че ако го подреже, ще направи нещо, с което ще зарадва жена си. Жест, характерен за златните рибки и понеже самата тя е такава, ще оцени постъпката му, което ние двамата няма да сторим. Добавих, че аз вероятно няма да забележа растението, а той кимна: „И аз не го забелязвам, въобще не ме дразни“.

След няколко дни го попитах дали е подкастрил пълзящото растение и когато той потвърди, се поинтересувах дали жена му е забелязала. „Майтапиш ли се? — възкликна приятелят ми. — Накара ме да застана на улицата и да снимам къщата, за да се похвали на майка си, поканихме съседите да се възхитят колко красива е сега люлката на верандата, стана голям фурор. Не можех да повярвам, че един малък жест толкова трогна и зарадва жена ми, която сякаш ме обикна още повече, задето подрязах надвисналото растение. Шантава работа — нима тя не знае, че бих си дал живота за нея?“ Отвърнах: „Виж, тя не е искала да си дадеш живота за нея, само да подрежеш пълзящото растение“.

Удивителна е реакцията на хората, когато им говорим на техния диалект. Колко души познаваш, които ще разберат това твърдение, и колко от тях ще го приложат на практика? Може би двама-трима от сто. Убеден съм, че няма да са повече от половин дузина. Всеки път, когато изнасям лекция, виждам как мнозина сред публиката зяпват: „Боже мой, това съм аз! Боже, това е жена ми!“ и никак не е чудно, че разтрогнатите бракове в нашата страна са над 50%! Много конфликти и неразбирателства ще бъдат избегнати, ако хората се научат да общуват помежду си по начин, разбираем и за двете страни.

Последният ми пример е с хората-котенца, които харесват физическия контакт. Знаеш, че котките не искат да бъдат глезени. Дори не трябва да ги храниш. Сякаш казват: „Като няма храна, ще уловя мишка“. Типично за тях. От друга страна, те обичат да бъдат галени и когато не им обръщаш внимание, се умилкват около краката ти, защото им харесва физическият контакт. Мъжете си падат по физическия контакт и ти можеш да овладееш два диалекта — първия отлично, а другия като втора специалност. Моята първа специалност е кученце, а втората е коте. За мен най-важно е онова, което ми казваш, но и

физическият контакт е от голямо значение. За много мъже контактът е на първо място. Виждал си как спортистите се пляскаат по бузите, допират главите си една в друга и взаимно се шляпат по задниците, типично е за мъжете, нали?

Та Поли ме разбра. Казах ѝ: „Като минаваш край мен, само ме прегърни през раменете, потупай ме окуражаващо, прокарай пръсти през косата ми или просто... когато си наблизо и ме докоснеш, това означава много за мен“. Сигурно си казваш, че е много елементарно, да, така е, но е трагично, когато не обръщаме внимание на елементарните неща.

12. ОБЩУВАНЕ С ХОРА, ГОВОРЕЩИ НА ДРУГИ ДИАЛЕКТИ

Много погрешно е контактуване с други хора на език, който те не разбират.

Грешката е фатална. Най-големият бич за бракове и приятелства е общуването по начин, неподходящ за публиката, така да се каже. Аз съм лектор и ако нямам правилен подход към хората в залата, те ще се разотидат. Твърде често в ежедневието си не общуваме с нашата публика, с брачния си партньор, с децата си, с нашите делови партньори или клиенти по начин, разбираем за тях, и продължаваме, докато накрая те си тръгнат.

В „Проницателят“ Джейн и Бари Хенсън разговарят с Джоунс в „Морска пяна“ — ресторант, който съществува в действителност и е сред любимите ми. Намира се на малък кей, който е врязан в океана, и е забележително заведение. Ако някога сте наблизо, непременно опитайте пържените рачешки щипки и невероятни сандвичи с пържени миди. И при двете си бременности Поли изяждаше по два. Ще ме убие, че го споделям, обаче е самата истина. Сандвичите с миди в „Морска пяна“ са страхотни.

В „Проницателят“ Джоунс доказва на разочарованите съпрузи Джейн и Бари, възнамеряващи да се разделят, че могат да избегнат развода и че неразбирателството им се дължи на недоразумения, които могат да се изгладят. Разговарям с много хора и когато те имат затруднения, винаги им задавам следния въпрос: „Да речем, че с помощта на вълшебна пръчица бракът ви се заздравя и вие отново сте щастливи, ако притежавате тази вълшебна пръчица, ще я използвате ли?“. Те винаги отговарят утвърдително, тогава им казвам: „Ще ви съобщя нещо, което ще ви даде възможност да я използвате“.

Помниш ли как Джоунс обяснява на Джейн и Бари, че са се опитвали да изкажат взаимната си любов по ужасно неефикасен начин? Така е, защото говорим на единствения език, който знаем. Старецът пита Джейн: „Спомняш ли си как се отнасяше с теб този

младеж, преди да се ожените, как ти показваше любовта си?“. Тя отговаря: „Бари беше връх, идваше у дома и ми готвеше, помагаше ми да измием съдовете, поправяше всичко, както правеше татко у дома. Дори веднъж, когато нашите отсъстваха, той окоси моравата им. И не беше само това, сещам се за още сто неща“.

Слушай внимателно. Разбираш ли за какво става дума? Джейн е златна рибка. А Бари е правил точно това, което се харесва на златната рибка. Колко пъти сме правили същото, докато сме били гаджета с жена си? Защо постъпваме спрямо съпругата си по различен начин в сравнение с времето когато ни е била годеница? Някак си всичко, което ни е сближавало, сякаш изчезва след брака.

Джоунс задава на Бари същия въпрос: „Когато някой те е обичал в миналото, как е изразявал любовта си към теб?“. Бари отговаря: „Ами, Джейн ми го казваше. Хвалеше ме за добре свършената работа, правеше ми комплименти за външността ми, казваше ми, че съм добър човек и че ме обича“. Думите на Бари са типични за кученцата, които искат всички да им изкажат одобрението си. Джоунс се обръща към двамата: „Вие се обичате, но диалектите ви са различни. Говорите на един и същ език, продължавате да се обичате, но начините, по които изразявате чувствата си, спъват брака ви. Мило момиче, съпругът ти те обича. Дори е лудо влюбен в теб, но иска да го хвалиш. Също като кученцето. Той разбира само диалекта на одобрението. Чувства се обичан единствено когато го похвалят“. Джейн прекъсва Джоунс: „Повтарям, че твърде много хора го възхваляват“. А той ѝ отвърща: „Вярвам ти, но дори ласкателите му да са стотици, той държи само на твоето мнение. Другите не са му скъпи като теб и се чувства обичан единствено когато изразиш с думи обичта си към него. За съжаление всеки човек изразява любовта си по точно определен начин. Съпругът ти непрекъснато се опитва да ти каже колко те обича, но ти не го разбираш, защото не си научила диалекта му. И защото на твоя диалект — диалекта на златната рибка, обичта се изразява чрез делата“. Познаваш ли такава семейна двойка, съпрузи, които много се обичат, но бракът им куца? Дали защото се опитват да изразят чувствата си — благодарност, обич и одобрение, надежда и съпричастност, но говорят на диалект, непознат за другия брачен партньор? Най-идиотското е, че ние, човеците, притежаваме способността да изпитваме невероятно силна обич не само към брачните си партньори, но и към нашите деца

и към приятелите си, обаче не я използваме, защото не разбираме по какъв начин близките ни предпочитат да общуваме с тях. Следиш ли мисълта ми?

По какъв начин можеш да откриеш предпочитания от близките ти метод за общуване? Започни да ги наблюдаваш и да слушаш как ти говорят, какво правят. Това са важни вербални и невербални жокери и удоволствието да станеш проницател отчасти се дължи на факта, че полагаш усилие, за да забелязваш малките подробности, които са значими за твоя живот и за живота на другите. Същевременно се научаваш да отстъпваш назад и да забелязваш това или онова в подходящия момент.

И ти си го правил, но може би не го осъзнаваш. Помни, че си проницател. Как да използваш таланта си? Започни с мястото, на което си в момента. Старай се да забелязваш всичко, докато чакаш полета си, наблюдавай хората в парка и в ресторанта, слушай разговорите им. Наблюдавай сервитьорите и стюардесите, деловите си партньори, клиентите си, усърдно изучавай поведението на хората, особено как и защо казват нещо по един, а не по друг начин.

След като започнеш да разбираш хората и защо действат и говорят по определен начин, ще знаеш как да подходиш към тях и ще можеш да влияеш положително на различни аспекти от живота им.

13. ИЗЛИШЕН БАГАЖ

Първата ти стъпка е да започнеш да забелязваш подробности, свързани със самия теб. Започни със себе си. Задай си поредица от въпроси. Нали помниш, че само качествените въпроси водят до качествени отговори? Целта е да разбереш защо общуваш по определен начин. Може да направиш нещо повече: да отговориш на въпросите заедно с брачната си половинка, с гаджето си или с приятел.

Ключът към успеха на това упражнение е откровеността. Започваме и ще те моля да си записваш. Първо: Кога се чувствам най-много обичан при общуването със съпругата или със съпруга си? Второ: Кога се чувствам най-малко обичан при общуването със съпругата или със съпруга си? Трето: В кои случаи съпругата ми или съпругът ми се чувстват най-много обичани, когато общувам с тях? Четвърто: В кои случаи съпругата ми или съпругът ми се чувстват най-малко обичани, когато общувам с тях? Пето: Какво да направя, та брачният ми партньор или партньорка да се почувстват повече обичани? Шесто: Какво да направя или да каже брачната ми половинка, за да се почувствам повече обичан? Седмо: Как най-ефективно да им съобщя колко искам да ми казват тези неща по-често? Как думите им ще въздействат на самите тях? Осмо: Чакам ли брачният партньор да даде нещо, за да дам в замяна? Девето: Какво трябва да се случи, за да се почувстваме по-живи, да се разбираме по-добре и да внесем повече интимност във връзката с партньора? И накрая десето: Как да започнем да правим и да казваме онова, което още днес ще допринесе да се обичаме и да се разбираме повече, да се сбlijим още повече? Откъде да започнем?

Навярно схващаш, че ключът към успеха е да правиш тези упражнения и да си напълно откровен със себе си и с партньора си. Може би ще предпочетеш отначало да си сам и по-късно да го поканиш или поотделно да отговорите на въпросите и после да ги обсъдите, но е задължително да сте заедно в определен момент, за да изхвърлите излишния багаж. Вероятно ще се наложи възстановяване

на взаимното доверие, този елемент е задължителен, защото без доверие и най-добрите намерения ще останат безрезултатни. Важно е дори само да кажеш: „Окей, искам да възстановим загубеното доверие“.

Понякога се налага да преоцениш стойностите и да се отървеш от излишния багаж, който носиш, или с който си натоварил партньорката или съпругата. Така обидите и душевните рани ще се заличат. Може да си бил наранен, може би те също, но сега имаш възможност да използваш отлични инструменти, та животът ви да стане по-добър отпреди.

Недоразуменията, дори сериозните, са нормални за всяка връзка, но за съвместното израстване е задължително да ги опознаеш по-добре и да общуваш по-успешно, като ги преодоляваш. Неестествено е дадено неразбирателство да добие по-голяма важност от самата връзка, това не води до нищо добро.

Отново се връщам на първите години от брака ми с Поли. Боже, за пръв път се сблъсках с толкова недоразумения! За щастие не допуснахме те да се умножат или да станат по-важни от брака ни. В крайна сметка на първо място винаги беше стремежът да изградим взаимоотношенията си на здрава основа и те да прераснат в нещо прекрасно, каквото и да ни струва. Понякога беше много трудно, но след двайсет години брак чистосърдечно ще ти кажа, че си струва. Някой може да ме чуе и да си каже: „Не може да се случи с мен“. Може, убеден съм. Сега обичам Поли повече, отколкото като се оженихме. Мисля, че е по-красива, по-умна, по-духовита, по... мисля, че връзката ни е по-здрава във всяко отношение, отколкото през първата ни брачна седмица.

Понякога имахме пререкания, водехме разгорещени спорове, настоявах, че имам право, Поли настояваше на своето, но в крайна сметка постигахме съгласие заради желанието си да затвърдим и задълбочим връзката си. Наложително е да разбираме гледната точка на другия, дори да не съвпада с нашата. И така, кой начин на общуване те кара да се чувстваш най-силно обичан? Каква е партньорката ти — кученце, канарче, златна рибка, котенце?

Ако искаш да овладееш до съвършенство общуването, започни със себе си, постарай се да разбереш как контактуваш, какво те кара да се чувстваш обичан и какво — не, защо си устроен по този начин.

Дали защото като малък си наблюдавал как родителите ти споделят любовта си? Най-сигурният път към опознаването на другите е първо да опознаеш себе си — защо постъпваш по определен начин и как да повлияеш на поведението си — така ще овладееш един от многото начини за подобряване на живота си, ще го направляваш в правилната посока и ще му придадеш смисъл.

След като опознаеш своя диалект, постарай се да научиш диалекта на брачната си половинка или на децата си, като ги наблюдаваш. Скоро всичко ще ти се изясни. Според теб защо са устроени така? Прави ли ти впечатление след коя твоя постъпка се оживяват и се развеселяват? Кога виждаш радостта, изписана на лицата им? Има ли връзка с конкретна твоя постъпка? Дали по време на най-сериозните ви недоразумения в миналото не си общувал със съпругата си на непознат диалект и как да започнеш да контактуваш на разбираем за нея диалект? Често повтарям „съпруг“ или „съпруга“ и говоря предимно за брачния живот. Ако не си женен, помисли за любимата, за родителите и за приятелите си. Думите ми се отнасят за всички аспекти на обвързаността. Например единият ми син е кученце като мен, а другият — котенце. Накратко, в семейството имаме канарче, две кученца и котенце, само жена ми е предимно канарче и съвсем малко — златна рибка. С Поли сме пълна противоположност един на друг. Аз съм повече кученце и по-малко — коте, тя е предимно канарче и по-малко — златна рибка. Напълно сме различни и все пак Джоунс има право: ако бяхме еднакви, единият щеше да е излишен. Научихме се да преодоляваме различията и взаимно да се допълваме.

В моменти на стрес по навик преминаваш към предишния начин на общуване, защото ти е познат. Типично е за нас, хората, да предпочитаме познатото, защото така е по-удобно. Дори когато добре познатото е болезнено, ние винаги се връщаме към него, за да избегнем сблъсъка с новото, което може да ни причини още повече страдания.

Ето няколко кратки въпроса, които ще ти помогнат да не се връщаш към познатото: Първо: Какво ще означава за твоя брачен партньор новият ти начин на общуване? Второ: Ако научиш диалекта му, как това ще повлияе на връзката ви? Запиши си и въпросите, и отговорите, защото след време ще си дадеш сметка, че твоите удивителни отговори са донесли промяна. Това е начинът да станеш

проницател, да промениш гледната си точка и живота си. Трето: Възможно ли е при запознанството си с бъдещата си съпруга (или ако отначало сте били само приятели) и по време на първите ви срещи често да си говорил на нейния диалект? Четвърто: Кои прилагателни най-точно описват връзката ви по това време? С кои би описал сегашните ви отношения? Какво трябва да направиш, за да стане бракът ви още по-успешен, по-удовлетворяващ и по-емоционален? И последен въпрос: ако смяташ, че на този етап това е невъзможно, какво би сторил, за да стане възможно?

Надали си представяш по колко много начини можеш да обичаш. Първо трябва да приемеш тази възможност, после да я потърсиш. Искам да търсиш практически начини за изразяване на обичта си и да почувстваш истинността ѝ. Ако имаш щастлив брак, постарай се да вградиш повече любов в отношенията със съпругата си. Как ли? Задай си гореспоменатите въпроси. Ще установиш, че е възможно да изпитваш много по-силни обич, уважение и радост, отколкото си чувствал или си си представял. Не се шегувам — изглежда невероятно, но е вярно. Попитай съпругата си какво да предприемеш, за да се почувства обичана от теб, и го направи.

Обречен си на неуспех, ако не се стремиш към положителна промяна във връзката ви и не предприемаш решителни действия. Съзряването по отношение на връзките се постига с постоянна практика. Давам си сметка, че няма да ти е лесно, че понякога грешките и заблудите ще замъгляват трезвата ти преценка. Но не е ли настъпило времето да ги загърбиш? Да изгладиш противоречията? Има ли по-подходящ момент от този? Едва ли.

14. ЛЮБОВТА ПРЕДИ ВСИЧКО

Започни с малки жестове. Ако жена ти държи непрекъснато да ѝ обръщаш внимание, ако е канарче, а ти смяташ, че си ѝ отделил достатъчно време и че спешните задачи вече те притискат... абе, разбирам те. Разбирам те, но те съветвам да преосмислиш малките жестове, които можеш да направиш и които ще окажат голямо въздействие на настроението на съпругата ти.

Открих, че моето канарче, моята красива Поли, е щастлива, когато готви. Обича да готви, което ме удивява, защото не умееше, когато се оженихме. Въобразяваше си, че може, но, между нас казано, усилията ѝ бяха пълен провал, не знаеш какви истории мога да ти разкажа. Сега обаче тя обича да готви, страхотна кулинарка е и аз започнах понякога да сядам в кухнята и да разговарям с нея. Малък жест, който доведе до големи промени. Понякога дори незначителните жестове могат да доведат до важни последствия, нали?

При 99°C водата си е вода, но когато температурата се повиши само с един градус, се достига точката на кипене. Вече имаме не само вода, а и пара, която може да задвижи локомотив. Може би ти остава мъничка стъпка, може би не подозираш, че си на косъм от важна промяна в брака си, може би трябва да направиш крачка извън своята зона на комфорт, защото всеки момент ще стигнеш на място, където недоразуменията ще изчезнат. Никога няма да разбереш какво е, докато не се опиташ.

Непрекъснато чувам едно и също: „Ще се опитам, ще се опитам“. „Ще го направиш ли? — питам, отговарят ми «Да, ще се опитам».“ Знаете ли какво казвам много често: „Не става с опитване, или го правиш, или не. Не се опитвай, действай“. В „Седемте навика на високоефективните хора“ авторът Стивън Кови казва: „Първо се опитай да разбереш, после да те разберат“. Искаш ли първо да потърсиш обичта и после да си обичан? По какъв начин ще покажеш обичта си, така че съпругата ти, приятелката ти или детето ти да я почувстват и да са ти благодарни за нея?

Ако бъдещето на брака или на връзката ти зависи от това да започнеш да изразяваш обичта си още днес, ще намериш ли начин да го сториш? Разбира се, че ще намериш. Не губи време: важното е да изразиш чувствата си още днес, и то на диалекта на партньорката или на децата си. Как ще постъпиш? Вече знаеш, че трябва да направиш нещо. Да знаеш и да не направиш, е все едно да не знаеш. Започни да прилагаш знанията си. Ще започнеш да разбираш по-добре партньорката си, дори нещо повече — любовта, която даряваш, ще се връща при теб, при това ще бъде нова и вълнуваща.

Не, не е временно решение, а първата крачка към правилния начин за общуване. Предполагам, вече си забелязал нещо, което до скоро ти е убягвало. Ще видиш връзката си в съвсем различна светлина, защото сега знаеш нещо, неподозирано преди. Ще започнеш да причисляваш хората към съответните групи: златни рибки, канарчета, котенца или кученца, и докато го правиш, ще започнеш да разбираш как да изразяваш обичта и одобрението си, как да насърчаваш хората около себе си. Тогава ще откриеш, че отделеното време и усилията са несравнимо по-малки от наградата, която те очаква.

Първо се опитай да разбереш, после ще разберат и теб. Първо обичай и ще бъдеш обичан. Бракът или връзката ти ще са много по-удовлетворяващи, а животът ти — много по-успешен във всяко отношение, и то само защото си станал неподражаем майстор в общуването. Вече владееш уменията да изразяваш любовта и одобрението си и с удивление ще установиш, че те ти се връщат многократно.

15. ЦЕЛЕНАСОЧЕН ЖИВОТ

Тъкмо тази ни среща очаквам с голямо вълнение. Животът на повечето хора се подчинява на мотото „каквото, такова“. Взимат решения, действат според тях и твърдят, че са реалисти. Призовавам те да живееш не по правилото „каквото, такова“, а по „какво, ако...?“. Когато си съсредоточен в бъдещите си постижения и в бъдещите си обвързаности и се стремиш да са по-успешни, отколкото в момента, животът ти ще е наситен с много повече възможности. Накратко, ще е посветен на дръзка и благородна цел.

Какво ще отговориш, ако те попитам защо си на тази земя заедно с нас? Дали твоят отговор за смисъла на живота ти ще спечели сърцата на хората и ще ги вдъхнови да превърнат мечтите си в дела, или ще стоиш безпомощно като сърна, заслепена от автомобилни фарове? На този въпрос повечето хора реагират като заслепена сърна, защото никога не са мислили върху отговора. Струва си да поразсъждаваш върху това и докато не си дадеш сметка в какво вярваш, какви са възможностите ти, големите постижения винаги ще ти се изплъзват.

Би могло да се каже, че си на тази планета с определена цел, която сякаш се променя през различните периоди от живота ти, но според мен си тук само поради една причина. И когато я разбереш и уверено тръгнеш по пътя към осъществяването ѝ, в живота ти ще настъпят удивителни промени. Не искам да представиш план за действие или нещо подобно, а да си поговорим как да промениш вижданията си относно присъствието ти на тази земя и към какво се стремиш.

Искам да откриеш нещо, което разбираш не само с ума си, но и със сърцето си.

Говоря за онова, което е отвъд пределите на разума ти. За откриването на истини, които ще изпълнят живота ти с нов смисъл, с нова енергия. Привлякох ли вниманието ти? Дано, защото всичко, казано дотук, е вярно. Ако се вгледаш, ще откриеш нещо, което ще

разнообрази и ще ощастливи живота ти и (което е още по-важно) ще го направлява към постигането на поставените цели.

Когато за последно си разсъждавал по този въпрос, запитвал ли си се „Защо съм тук?“. Давал ли си точен и искрен отговор? Сякаш чета мислите ти: „Да, да, знам, че трябва да си намисля важна цел, която да ме стимулира“. И да, и не. Да, важната цел ще те стимулира, и не, не е задължително да си намисляш нещо. Можеш да живееш „механично“ като повечето хора, ден след ден да преминаваш от точка А до точка Б. Всичко зависи от теб. Насърчавам те, посочвам ти конкретни действия, които можеш да предприемеш, но ти можеш да постъпиш както искаш. Животът си е твой, ти избираш как да го прекараш. Всичко, което направиш или не направиш, зависи само от теб.

Хрумвало ли ти е обаче, че мнозина зависят от теб? Че имаш деца или съпруга, приятели и съседи, на които си полезен или които очакват да ги насърчиш? Те разчитат на теб. Проформа ли приемаш твърдението ми, че всичко, което правиш или не правиш, има значение, или го взимаш присърце? Наясно ли си, че всяко твое действие предизвиква поредица от наслагващи се действия, нещо като ефекта на пеперудата. Можеш ли да повярваш, че притежаваш толкова голяма власт?

Да предположим, че сега ме слушаш, докато шофираш, седиш в офиса си, тренираш на бягаща пътечка или си някъде другаде, представи си, че внезапно нещо те пробужда в сърцето. Болката е нетърпима. Ако си в колата, ще се блъснеш в предпазните перила, ако седиш зад бюрото, ще облегнеш глава на него, каквото и да правиш, внезапно ще ти притъмнее, ще загубиш съзнание.

След секунди (поне така ти се струва) чуваш говор на хора, разбираш, че си в болнично легло под ярката светлина на неоновите лампи на тавана, чуваш гласовете на децата си, на жена си, на брат си или на сестра си, може би на най-добрия си приятел, всички те обичат много и са се събрали около теб, но ти не можеш да си отвориш очите, нито да говориш, нито дори да помръднеш, чуваш само разговорите помежду им. Гласовете им ту отслабват, ту се усилват. Искаш да станеш, обаче не можеш, защото си в кома. Шегувам ли се? Ни най-малко. Реалистично ли е? Да, точно така се случва.

Познаваш ли някой, който се е радвал на пълно щастие, но в един миг животът му се преобърнал, може би защото той е получил инфаркт, инсулт или е научил, че има рак в напреднал стадий? Убеден съм, че познаваш човек, чийто живот е претърпял драматичен обрат, например след автомобилна катастрофа. Случва се ежедневно с мнозина. Казвам всичко това, за да си зададеш въпроса ако днешният ден ти е последен (което е напълно възможно), дали ще съжаляваш за начина, по който си живял, за казаното от теб, за онова, което си направил и което не си. Ако се разкайваш за миналото, как ще прекараш този последен ден, за да знаеш, че си го изживял пълноценно?

Ще поговорим как да си поставиш цел, която осмисля живота ти, зарежда те с енергия и мотивира всяко твое действие. Гарантирам, че е възможно да се събудиш с радост и с жажда за живот, и ще ти покажа как да го постигнеш. Аз например се радвам, когато съм с жена си и с двамата ни синове. Обожавам малките майmunки Остин и Адам, а Поли е най-невероятната жена в целия свят и няма думи, с които да изразя любовта си към нея. Казвам всичко това, защото тези трима души мотивират всичките ми действия.

И тази сутрин тук, в Ориндж Бийч, Алабама, се събудих с обичайната радост, защото знам, че в съседната стая са милите ми синове, които понякога нощем се промъкват в нашата спалня и лягат на пода. Случва се да отида при тях, ако Поли е станала рано да почете книга или да приготви закуската; тези трима души са моята цел, те осмислят съществуването ми. Бог ми ги е изпратил, за да се уча от тях, те да се учат от мен и заедно да вървим по житейския път към определена цел, за да се запази наследството ми.

Когато бях на двайсет и една и бях стигнал почти до дъното, не си представях, че ще бъда баща и съпруг, камо ли такъв, какъвто съм сега. Понякога ми идва да се разплача от щастие. Защо обичам толкова силно тези трима души? Защото една от причините да съм на тази земя е да бдя над тях. А *ти* защо си на тази земя? Знам, че отчасти мисията ми е да предам на моите момчета мъдростта, обноските и миросгледа — всичко, което ще им позволи да въздействат на света, след като го напусна. Те са наследството, което ще оставя след себе си.

Защо си на тази земя, каква е мисията ти? Изпълняваш ли я? И ако не, по каква причина? Побиват ли те тръпки от мислите, които

предизвикват у теб отговорите на тези въпроси? Настръхва ли косата ти? Дано. Защото това означава, че си на прав път. Ако мислите за бъдещето и за целите, които смяташ да осъществиш, те плашат, това би трябвало да те стимулира, но ако не е така, какво те зарежда емоционално? Какъв е твоят ориентир, към какво се стремиш? Защото стремежите трябва да те стимулират и аз ти гарантирам, че имаш ясна цел, независимо дали я осъзнаваш, а моята цел е да те науча как непрекъснато да черпиш енергия от нея.

16. ДОКАЗАТЕЛСТВО, ЧЕ НАДЕЖДА ИМА

В „Проницателят“ се срещаме със седемдесет и шест годишната вдовица Уилоу Калауей, която смята, че вече е безполезна и че животът ѝ е безсмислен. Проницателят Джоунс ѝ се притичва на помощ точно навреме, както стори с мен и с още мнозина. Обръща се към нея в момент, когато са я сполетели много житейски несгоди.

— Моля, седнете, госпожо Калауей — казва ѝ. — Ще си тръгна, ако предпочитате да сте сама, но ще ми е драго да ми разрешите да остана.

Така започва кратката среща на Уилоу Калауей с проницателя Джоунс, която ще промени живота ѝ.

След неколкominутен учтив разговор тя му се доверява:

— Не страдах толкова, когато Боби Грей почина, но е твърде жестоко майка да надживее детето си. — Устните ѝ затрепериха, гласът ѝ пресекна за миг. — Вече съм напълно безполезна. Да му се не види, кога остарях толкова? — Подсмръкна и вирна брадичка. — Какво ме прихвана? Бръцолевя като луда. Моля да ме извините. Сигурно ме смятате за ужасно невъзпитана.

— Не, не — спокойно възрази Джоунс. — И през ум не ми е минало. Може би грешите, но в никакъв случай не сте невъзпитана.

Уилоу смаяно го изгледа, сякаш не вярваше на ушите си:

— Моля?

Той се усмихна и заговори бавно, като внимателно подбираше думите си:

— Мила госпожо, напълно изключвам възможността някога да проявите невъзпитание. Обаче — Джоунс вдигна пръст, — позволете ми да не се съглася с нелепото ви твърдение, че вече сте безполезна. — Той сви рамене. — Фактът, че дишате през тези мигове на сериозни житейски изпитания, е най-солидното и неопровержимо доказателство за съществуването на надеждата, и то не зависи нито от възрастта, нито от физическото и финансовото състояние, нито от цвета на кожата, нито от пола и от емоционалната зрялост, нито от

вероизповеданието. Слушайте внимателно: щом дишате, значи сте жива и сте на тази земя. Което означава, че още не сте изпълнили задачата, с която сте изпратена тук, не сте постигнали целта си. Тепърва ви предстои да осъществите най-важната си мисия, следователно животът е пред вас.

Старицата го разбра и промълви:

— Ето го моето доказателство, че има надежда за всички ни.

Няма значение дали сте възрастни, болни, разорени или потиснати — важното е, че дишате. Каква е поуката, която можем да приложим в живота? Какво ще научиш от примера с Уилоу Калауей, за да ти послужи занапред? Дали си в криза, предстои ти криза или излизаш от нея? Запомни, че *надежда има*, препятствията по пътя ти са най-вече в ума ти.

Да ти кажа ли как да се справяш със затрудненията, които според повечето хора са непреодолими? Първо: Бъди благодарен за тях, защото не са те сполетели безпричинно. При следващото голямо изпитание направи следното упражнение: вземи химикалка и лист хартия и напиши десет възможности, произлизащи от това изпитание. В каква посока ще тръгне животът ти, накъде ще завие пътят? Десет възможности, които може би ще произлязат от затруднението, пред което си изправен. Второ: Призови на помощ решителността си.

Целта е само мотивация, подкрепена от положителна емоция. Да вземем хората, които в екстремни моменти под влиянието на адреналина правят невъзможното, например с голи ръце повдигат двутонен камион, за да спасят детето, затиснато отдолу. Това е цел, подплатена с действие. Имаш цел и когато започнеш да я осъществяваш, все едно ще завъртиш на максимална степен противопожарен кран. Каква сила, каква мощ, които ще те подтикват към достигането на невероятни висоти! Не се шегувам, разсъждавай заедно с мен.

Спомняш ли си как говорихме за мига, в който животът се изнизва пред очите ти? Ти си в болницата, изпаднал си в кома. Да, неприятна гледка, но всеки може да се окаже в същото положение, и то неочаквано. Така настъпват кризите, когато най-малко ги очакваш, нали? С какво искаш да те запомнят близките, застанали около леглото ти? Какво си мислят, какви чувства изпитват към теб? Дали мненията

им за начина, по който си живял, съвпадат с твоите намерения относно жизнения ти път? Има ли разлика между едното и другото?

Някои планират живота си по един начин, но го живеят по друг. Човек може да има най-добрите намерения, но да не ги осъществи. Няма да те запомнят с намеренията, а с действията ти. Те са най-важни, запомни го от мен, и когато разбереш този принцип и започнеш да го прилагаш, животът ти ще се промени. Защото принципът винаги действа безотказно. Като всички принципи, нали?

Принципите са основни закони, на които се подчинява вселената. Независимо дали ние с теб ги познаваме, или не, те винаги действат и в основата им е следното — когато даваш, винаги получаваш. Толкова е елементарно, че може да те отблъсне или да те накара да си кажеш: „О, не го правя заради това!“ — мисълта ми е, че повечето хора се объркват, защото им е неприятно да си мислят, че дават само за да получават. Не твърдя, че ти си от тях, само казвам, че когато даваш, винаги получаваш. Принципът е железен, независимо дали вярваш в него, или не. Да се върнем към въпроса „Защо си на тази земя?“.

Помисли дали отговорът ти има връзка с даването, споделянето и влиянието върху живота на другите. Моля те, отдели минутка и си запиши това. Не го прескачай, защото е важно: по какъв начин стимулт ти за живот помага и въздейства на други хора? Ще го кажа по-простичко: когато имаш затруднения, за какво си мислиш? За тях и как са възникнали в живота ти или как да ги преодолееш? Мислиш ли за възможностите и какви завой по пътя ти могат да предизвикат? Мислиш ли, че си осигурил на семейството си живота, за който открай време си мечтал, защото си проявил достатъчно смелост да се справиш с трудностите и да преодолееш препятствията?

Мнозина зарязват всичко, но ти не бездействаш, ти имаш цел, ти работиш въпреки затрудненията, паралелно с тях, ти ги преодоляваш. Хрумвало ли ти е, че ще окажеш влияние на стотици хора, дори на още неродени, защото за теб са съществували по-важни неща от едно препятствие? В бъдеще много поколения ще взимат за пример и ще извлекат полза от целенасочения ти живот. Нима това не е по-важно от някакъв си проблем?

17. ЦЕЛ, СТИМУЛИРАНА ОТ ЛЮБОВТА

Обичаш ли историята? Аз много си падам. Навремето мразех този предмет и съжалявам, че всичките преподаватели в училище започваха урока така: „Днес ще имаме урок по история“. Ще ми се някой да беше казал: „Днес ще забравим историята, ще ви разкажа няколко истории“. Вече харесвам историята, защото осъзнах, че всички събития, описани в учебниците, наистина са се случили. Удивително е колко много научаваш от хора, живели преди теб, от техните успехи и провали, победи и изпитания, от всичките им дела, допринесли за величието им. Не съм съгласен, че опитът е най-добрият учител; най-добрият учител е стореното от другите.

В началото на „Проницателят“ споменавам тънките оранжеви книжлета, които Джоунс ме накара да прочета. Първите три бяха посветени на Уил Роджърс, Джордж Вашингтон и на Уинстън Чърчил. После си взех от библиотеката биографиите на Хари Труман, Флорънс Найтингейл, Хариет Тъбман, кралица Елизабет, Елинор Рузвелт, Мат Уейн, Джошуа Чембърлейн, Джон Наваро, Виктор Франкъл и отново на Уил Роджърс, която толкова ми хареса (Бог знае защо), че си направих труда да потърся оранжевото издание и то сега е на полицата в офиса ми. След като през изминалите двацет и пет години прочетох биографиите не само на тези хора, а и на безброй други, техните житейски философии и гледни точки влияят върху всяко мое решение и действие. Защо го казвам? Защо го споделям с теб? Защото ако бездомен младеж може да се поучи от великите личности от миналото, значи можеш и ти.

Имай предвид, че ако се опиташ да извършиш велико дело, ще бъдеш безмилостно критикуван и нападан за стремежа си да разчупиш матрицата на общоприетото. Риск, на който е била изложена всяка забележителна личност. Готов ли си да срещнеш яростен отпор? Дано да си. Имаш ли толкова мащабна цел, че да издържи повсеместните атаки? Знай, че всеки твой опит да направиш нещо велико ще бъде оплют от критикарите и от многознайковците.

Хората не обичат онзи, който се опитва да надхвърли средното ниво, защото се чувстват добре само със себеподобните, с посредствените. Защото гениите им напомнят какви биха могли да станат, ако бяха вложили в работата си и сърцето, и душата си. Неприятно е да си кажеш: „Брей, и аз можеше да го направя“, много по-лесно е да мрънкаш: „Това не го умея, не мога да живея така“, а когато някой приятел или познат постигне много и докаже, че грешиш, това те дразни и ядосва. Да вземем Ейбрахам Линкълн, мисля, ще се съгласиш с мен, че той е сред най-великите президенти в световната история, но по време на мандата му срещу него е имало вълна от недоволство. Нападали са го от всички страни. Бил е избран от юнионистите, затова южняците са го мразели, но и северняците не са го обичали. Някои са го наричали страхливец заради думите му, че войната не е била водена, за да бъдат поробени индианците. Други го критикували за военните му поражения, трети твърдели, че той превишава правата, дадени му от конституцията.

Чувал ли си някой да твърди, че превишаваш правата си? Да, Линкълн е бил недолюбван от мнозина и същото може да се случи с теб, когато направиш нещо радикално, нещо велико, защото това дразни. Хората се дразнят от преуспелите личности, особено когато те са със скромен произход. Да, скептици ще има винаги, но ще има и възможности.

Ако не направиш онова, за което си призван, кой ще го стори? Ако не сега, кога? Даваш ли си сметка за зависимостта между целта, която преследваш, и съпротивата, която ще срещнеш, и че те са право пропорционални? По-висшата цел води до по-голяма съпротива. Готов ли си да се бориш? Ще ти издам още една тайна: ако целите ти са големи, много по-лесно ще се справиш с отрицанието, с критиките и със заяжданията.

Ще дам пример с двама души, поставили си толкова велика цел, че нищо не ги е отклонило от пътя към осъществяването ѝ. Виктор Франкъл и Едмънд Хилари са били и още са от хората, променили света. Макар отдавна да не са между живите, чрез силата на писменото слово техните дела, увековечени и до днес, са пример за милиони хора по света. Преди да поговорим за словата на тези двама души, искам да се убедиш, че постиженията им са в пряка зависимост от мащабността на целта, превърнала се в смисъл на живота им.

Докато ти разказвам за Виктор Франкъл и за Едмънд Хилари, искам да поразсъждаваш върху следните въпроси, всъщност настоявам да ги напишеш на картонче или на лист хартия и да са ти пред очите, докато слушаш разказа ми. 1. Кои са най-важните хора за мен? 2. Защо са толкова важни? 3. Какво съм готов да направя или да дам, за да осигуря на всеки от тях живота, който заслужава?

Ще ти подсказва защо е много важно да внимаваш при това упражнение. Любовта е сред най-могъщите движещи сили на тази земя. Мисля, че ние с теб ще сторим повече за любимите хора, отколкото за себе си. Ето защо, за да се насилиш да направиш нещо, което не ти е по сърце, си задай следните въпроси: Първо: Ако изпълня това задължение, каква ще е ползата за най-скъпите ми хора? Второ: Как въпреки трудностите ще осигуря по-добър живот за тях? Трето: Как реакциите ми в тези мигове на изпитания ще са пример за подражание за хората, които обичам най-много?

18. ВИКТОР ФРАНКЪЛ И ЕДМЪНД ХИЛАРИ

Най-известната книга на Виктор Франкъл е „Човекът в търсене на смисъл“. Беше сред първите, които прочетох, когато бях бездомник и преминавах през най-ужасния етап от съществуването си. Животът на Виктор Франкъл е пример за подражание.

В книгата си той казва:

„Човешкото може да оцелява дори сред физическия и духовен примитивизъм, сред най-чудовищните и безумни условия в концентрационния лагер.

Чувствителните хора, свикнали да водят активен интелектуален живот и обикновено с по-крехко здраве, навярно са изпитвали големи страдания, но душевните им щети са били по-малки. Те са бягали от ужасната действителност в свой свят, където са били свободни. Само така може да се обясни парадоксът, че някои слаби и деликатни лагерници понасяха по-леко кошмарните условия, отколкото онези с по-солидно телосложение.

За да поясня тезата си, ще опиша свое преживяване. Ще ти разкажа какво се случи в една от ранните утрини, през които ни караха под строй на работната площадка. Даваха команда: «Ходом марш, леви, 2, 3, 4, леви, 2, 3, 4, първият кръгом, ляво, ляво, ляво, шапки долу».

В мрака се препъвахме по каменистия път, извеждащ от лагера, хората от конвоя ни крещяха и ни удряха с прикладите на пушките си. Всеки лагерник с разранени стъпала се подпираше на съседа си. Почти никой не продумваше. Човекът до мен, който беше вдигнал яката си, за да се предпази от студа, неочаквано ми прошепна: «Само ако ни видеха жените ни! Дано им е по-добре в техните лагери и дано не знаят какво ни се случва». Думите му ме накараха да се замисля за съпругата си. Продължихме да се тътрим по заледения път, взаимно се подкрепяхме и си помагахме да продължим напред, без да продумахме, но и двамата знаехме, че всеки мисли за жена си. Сегиз-тогиз поглеждах небето — звездите вече избледняваха, иззад гъстите тъмни облаци плахо се

процеждаше розовата светлина на зората. Но аз все така мислех за жена си, струваше ми се, че я чувам да ми отговаря и че ми се усмихва окуражаващо. Истински или не, образът ѝ беше много по-лъчезарен от слънцето, показало се на хоризонта. Хрумна ми спираща дъха мисъл.

За пръв път в живота си прозрях истината, възпята от толкова много поети и обявена за върховна мъдрост от толкова много мислители — че любовта е най-върховната цел, към която се стремим. Прозрях най-голямата тайна, разкривана чрез поезията, мислите и вярванията. Човечеството ще се спаси чрез любовта и в любовта. Вече знам, че човек, който е загубил всичко, ще е щастлив, ако мисли за любимата си; в мигове на пълно отчаяние, когато не ти остава друго, освен да понесеш с достойнство страданията, можеш да постигнеш удовлетворение като си мислиш с обич за любимата жена.

Задавах ѝ въпроси и тя ми отговаряше. После ме питаше и аз отговарях.

«Стой!» Вече бяхме на работната площадка. Втурнахме се в тъмната барака, надявайки се да получим що-годе свестен инструмент. Връчиха на всеки от нас лопата или кирка. «По-живо, свине такива!» Скоро се озовахме на вчерашните си места в изкопа. От ударите на кирките в замръзналата земя хвърчаха искри, хората работеха мълчаливо, сетивата им бяха притъпени. Умът ми се беше вкопчил в жена ми, макар да не знаех дали още е жива. Знаех само онова, което вече бях прозрял: обичта е чувство, което обхваща нещо повече от физическото присъствие на любимия човек.

Не знаех дали жена ми е жива и нямаше как да разбере — лагерниците нямаха право да изпращат и да получават писма — но внезапно това престана да ме вълнува. Не изпитвах необходимост да узная съдбата ѝ. Нищо не можеше да намали обичта ми и силата на мислите ми, да заличи образа на любимата ми. Дори да знаех, че жена ми е мъртва, това нямаше да ми попречи да съзерцавам лицето ѝ и мисленият ми разговор с нея щеше да е удовлетворителен, щеше да е като печат на сърцето ми. Любовта е силна колкото смъртта.“

Както споменах преди малко, за първи път разлистих „Човекът в търсене на смисъл“ преди около трийсет години, малко след смъртта на родителите ми. Докато ти чета думите на автора, ми се струва, че това се е случило вчера. Помня как след първото прочитане на книгата на Виктор Франкъл си казах: „Щом този човек е издържал ужаса и е

постигнал много в живота си, значи има надежда и за мен. Ще преодолее трудностите“. Съветвам те да четеш биографиите на хора като Виктор Франкъл. Бъди сигурен, че душевната ти нагласа и гледната ти точка ще се променят в положителна посока. Ако често мислиш за хора, от чийто живот се възхищаваш, постепенно и твоят живот ще тръгне в желаната от теб посока.

Още един велик човек, за когото си струва да прочетеш, е Едмънд Хилари. Познаваш го като сър Хилари, но преди да стане първият алпинист, изкачил Еверест, той бил просто Едмънд Хилари, който се занимавал с пчеларство. Израснал в градче южно от Окланд в Нова Зеландия и наглед бил съвсем обикновен, но в гърдите на неизвестния пчелар биело сърце, жадуващо за необикновени приключения, за величие. Възпламенявали го стремежът да изследва, да изпробва силите си сред пустошта, да се подлага на изпитания. Този стремеж бил пътеводната му звезда, мотивирал го, изпълвал го с трепет, въодушевявал го.

Любопитно е интервюто, което дава на 16 ноември 1991 за Американската академия на науките. Интервюиращият го моли да опише младия Едмънд, който четял много, и го пита за какво мечтаел тогава. Хилари отговаря: „Мечтаех най-вече за приключения. Не бях единак, но няхах много приятели и често се разхождах сам. Обичах да вървя пеш и докато крачех по пътищата и по пътеките около родното ми градче, умът ми витаеше на хиляди километри, представях си как разсичам с меча си злодеите, спасявам красиви девойки и в мечтите си извършвам още куп храбри дела.

Вървях с часове, измислях си какви ли не подвизи, обаче не предполагах, че стремежите ми ще се осъществят. Бях здравомислещ младеж, но обичах да мечтая. Бях и страстен читател, макар отначало да предпочитам само книги за пътешествия и за романтични приключения. Завърших прогимназия в родното си градче, обаче като гимназист ми се налагаше да пътувам с влак около два часа до училището в големия град и още два часа — обратно. Всеки ден си вземах книга от библиотеката и я прочитах по пътя. Правете сметка колко романи съм прочел през тези години. Повечето бяха приключенски и предполагам, че заради тях имаше периоди, през които мечтаех за авантюри. На този етап не предприемах нищо, само четях и мечтаех“. Тук е мястото да кажа, че цялото интервю е качено

на сайта на Академията. Озаглавено е „От пчелар до велик изследовател“.

Целта, към която се е стремял Едмънд Хилари, е била като почва, която е трябвало да се обработи преди голямото постижение. Толкова много прочетени книги, толкова мечти, толкова размишления. Величието не се постига внезапно, първо се засяват семената, почвата се наторява. Или пък, ако палиш огън — първо трябва да раздухаш пламъка, да се потрудиш, преди да се настаниш удобно и да се сгрееш. Може би в определен момент от живота ти е имало огън в брака ти, в работата ти или в нещо друго, но постепенно е започнал да стихва или пък ти чувстваш, че е угаснал. Време е отново да го запалиш или да хвърлиш още съчки, та той да се разгори силно и буйно. Където и да се намираш сега, как можеш да поддържаш този огън по нови и вълнуващи начини?

Ето няколко стъпки за разпалване на огъня на мотивацията ти. Първо: Набележи какво искаш от живота, от работата си или от нещо друго; важно е да знаеш какво искаш, за да го постигнеш. Второ: Реши какво искаш да дадеш, за да получиш. Време, пари, работа, обещания? Трето: Набележи препятствията по пътя си. Дали съществуват само в ума ти, или са реални, с време ли са свързани, или с пари? Четвърто: Реши какво ще направиш, за да прескочиш тези препятствия, затруднения, изпитания. Как ще ги преодолееш? Пето: Състави си план и действай. Шесто: Наблюдавай дали постигаш желаните резултати. Ако не успяваш, добави още точки в плана и работи, докато започнеш да го осъществяваш. Тогава се запитай как да извършваш повече действия, водещи до желаните резултати, и по-малко от онези, пречещи на постигането на целите. Опитваме се да стесним периметъра, докато намерим точния път към посоката, в която искаме да тръгне животът ни.

На въпроса: „Мечтаели сте за приключения, но питяхте ли се какъв искате да станете?“ в същото интервю Едмънд Хилари отговаря: „Страхотен въпрос! Идея си нямах. Разговарял съм с мнозина, които се ужасяват, защото децата им не знаят каква професия да изберат и към какво се стремят. Ако бях тяхно дете, щяха да се ужасят и от мен, защото макар очевидно да имах цел в живота, непрекъснато сменях посоката и се наложи да стесня периметъра — или малко наляво, или малко надясно — да не говорим, че много пъти не бях сигурен какво

искам. Всъщност знаех, но не и как да го постигна. Животът ми се развиваше в крачка, така да се каже“.

Напълно го разбирам. Той казва още, че не е бил от онези, които още в ранна възраст си набелязват цел и упорито вървят към осъществяването ѝ. „Знаех само, че искам да работя нещо, свързано с приключения. Имах смътно усещане какво ще е то, най-важното беше да е вълнуващо и рисковано.“

Запитан дали в юношеството си е имал кумири, които са му били пример за подражание, Хилари отговаря: „Пак ме хванахте на тясно, защото през този период, когато не знаех какво искам, ми хрумваха разни идеи — исках да съм лектор или писател — но всичко, което правех, не беше подчинено на тези амбиции, от друга страна, сега си давам сметка, че всъщност съм имал цел и Бог ме е подготвял чрез трудности и изпитания подсъзнателно да се стремя към нея. Питате ме дали съм имал кумири. Да, имах кумир, чиито дела ме впечатляваха, и това беше прочутият изследовател Шакълтън. Възхищавах се от него заради решимостта и лидерските му качества, заради способността му при честото изпадане в трудни ситуации да вдъхнови хората си и да ги изведе в безопасност. Бих казал, че за мен той беше повече от кумир. Сега си давам сметка, че когато самият аз на два пъти се озовавах на Северния полюс, се опитвах да следвам примера на Шакълтън, а не на други велики пътешественици. Шакълтън е бил готов да вземе решение и да го промени, ако се наложи. Много известни изследователи при никакви обстоятелства не са се отклонявали от предварителния си план и упорито са го следвали, което понякога е било катастрофално. Шакълтън не е постъпвал така, аз — също. Голямата ми цел оставаше същата, но имаше много начини за постигането ѝ и ако някой предложеше разумна идея, бях готов да я приема“.

Мисли за живота си, за целта си като за експедиция. Мнозина водачи на експедиции не са склонни да приемат чужди идеи, защото смятат, че така изневеряват на принципите си. Когато сме заедно, всеки от нас има по-голяма стойност, отколкото сам за себе си. Задно сме по-силни, отколкото поотделно. Ето защо подканям хората да ме потърсят във фейсбук на andyandrews.com, да коментират мои или чужди статуси и да споделят свои идеи. Така обогатявам познанията си, взаимно ги обогатяваме. Бъди готов да промениш плана си, ако

обстоятелствата го налагат, да поемеш в друга посока, да използваш друг метод.

19. ИЗСЛЕДВАНЕ НА НОВА ТЕРИТОРИЯ

Разпитвали Хилари какво го мотивира. Ето какво казва той: „Мисля, че мотивацията е единственият залог за успех, ако се основава на реалността. Добрата физическа подготовка е важна, важни са познанията и донякъде стремежът към успех, но решаващите фактори са първоначалната мотивация, желанието за победа, за постигане на най-голямата цел, в която твърдо вярваш“.

Според Хилари в изследователската дейност тъкмо това е разликата между онези, които се справят отлично, и другите, които не могат.

Най-удивителното е, че Хилари се е подценявал. Твърдял, че теоретичната и физическата му подготовка са слаби, и единственото качество, което си признавал, е способността да контролира ума си. Искал да изпълни всичко, което си бил намислил, и започнел ли, не се отказвал лесно.

Давал си сметка, че пресата и обществеността са му създали фалшивия образ на героичен изследовател и супермен. Обрисували този вечен ентузиаст като смелчага със свръхчовешка сила, а той често казвал, че животът му не е като вестникарска дописка, и неуморно повтарял: „Аз съм човек със скромни способности и с голяма воля. Мога да планирам, да се насърчавам, разбирам смисъла на изпитанията и смятам, че някои често постигат онова, което за по-талантливите ще е фасулска работа, само дето тези таланти нямат силната воля, която притежаваме ние, хората с по-слаба физическа кондиция“. Знаел, че силата на духа, уменията за трезва преценка на положението и за промяна на посоката по пътя към набелязаната цел, са много по-важни от преимуществата в другите области.

Хилари и шерпът Тенсинг Норгей не знаели дали е по силите им да изкачат Еверест дори ако използват кислород и дали ако все пак се изкачат, няма да умрат от изтощение. Лекарите ги предупреждавали за непредвидимите опасности, които дебнат на тази надморска височина. Накратко, Хилари е имал усещането, че може би се опитва да направи

нещо, което е извън човешките възможности. Трудно се пренебрегва подобно усещане, но благодарение на силната си мотивация алпинистът упорито продължавал изкачването: „Една крачка, чувствам се добре, мога да направя още една, нали? Още една, всичко е наред, стегни се, направи още една“. Така се окуражавали с Норгей, докато не се изкачили на покрива на света.

Кои територии от ума и от сърцето си ще изследваш първи? В кои не си прониквал, поради колебливост и защото си се страхувал от онова, което ще откриеш за себе си? Кои участъци от ума и сърцето ще започнеш да изследваш стъпка по стъпка? Така, да направим първата крачка и още една, и още една, още ли се чувстваш добре? Вече става страшничко, но все пак с изследването на кои области ще започнеш и ще намериш ли съкровище, за чието съществуване не си подозирал? Защо ще предприемеш изследване на тези нови дълбини, към какво се стремиш толкова силно, че си готов да се изложиш на опасности?

Несигурността винаги ще е страж пред вратите на непознатите територии от сърцето и от ума ти, но ако проявиш смелост, ще бъдеш щедро възнаграден от живота. Може да ти се наложи да се извиниш на децата си за свои решения и постъпки в миналото. Може би ще промениш убежденията, които си надраснал, и ще изкорениш образите в ума и в сърцето си, които вече не само са безполезни, а и раждат горчиви плодове.

Може би ще се опиташ да изгладиш недоразуменията със съпругата си или с приятел, или с началник, или с подчинен. Може би ще удвоиш творческата си енергия. Как това ще съживи частица от теб, която отдавна е мъртва, и ще ти помогне да изградиш преуспяващ бизнес? Ежедневно разговарям с хора, които не притежават изключителни делови качества, но мечтаят, жадуват за успех. Запомни, че смелостта се възнагражда. Кога за последно си събрал смелост да прекрачиш границите на своята зона на комфорт, да се запиташ кой си и за какъв се мислиш? Помниш ли въпроса, който вече обсъждахме: „Защо си на тази земя“? Предлагам няколко отговора, но първият е, че може би си тук, за да израстваш непрекъснато и да си пример за онези, които те наблюдават. Ако не израстваш, не само се смаяваш, но и умираш, не се шегувам. Ако не израстваш, умираш. Всеки от нас е в процес на израстване или на смаяване, какво ще направиш днес, за да израснеш неимоверно? Първата крачка е изборът.

Втората е да се посветиш на хората. Да им помагаш да израстват и да развиват положителните си качества, да ги обичаш и да изразяваш обичта си не само с думи, а и с дела. Ето ти една идея, която е толкова елементарна, че отначало ще ти се стори неразбираема. Искам да се съсредоточиш и да отговориш в пет изречения или в по-малко на следните въпроси: „Как да обясня на другите и на себе си целта на живота си, и то по начин, който ми дава възможност да я осъществя? Как да обясня тази цел в пет или в по-малко изречения, за да я запомня и винаги да мога да я формулирам с думи така, както съществува в ума ми? Пет простички изречения, които описват целта на живота по начин, който ми позволява да я осъществя“.

Запиши си отговорите на тези въпроси, те ще са най-точната дефиниция, която предизвиква интерес, вдъхва увереност и изразява целта ти. Запиши ги и ги прочети. Ако редактираш тази декларация, помисли как да я направиш още по-въздействаща и описваща смисъла на живота ти? Докато я четеш на глас, представяш ли си как Бог одобрително кима или се мръщи? Кима ли, сякаш казва: „Да, да, ето какво сътворих за теб!“. Тази декларация вълнува ли те? Изпълва ли те с радост и със сила? Въплъщава ли целта ти?

Наскоро един приятел ме помоли да поговорим десетина минути. Обясни как в живота му радостта и въодушевлението били изместени от монотонността и скуката на ежедневието. Говори цели пет минути, оплакваше се и въздъхваше тежко, накрая му каза: „Чакай, може ли един въпрос?“, той кимна и аз го попитах: „Защо си на тази земя?“. Приятелят ми зяпна, сякаш бях поискал да изчисли корен квадратен от някакво голямо число, и безпомощно сви рамене. Повторих: „Защо си на тази земя? Каква е мисията ти? Някъде по пътя си се изгубил в лабиринта на ежедневието, увлякъл си се в работата и си забравил целта си. Прави си график с крайна дата, която да спазиш. Работата спори повече, когато е определен краен срок. Така човек получава усещането, че е постигнал нещо: «Леле, я виж! Виж какво построиш, какво създадох!». В изявлението си непременно посочи, че ще помагаш на хората, за да ги въвлечеш в своята мисия и постижението ти да може да бъде измерено“.

С разрешението на моя приятел споделям с теб неговото изявление, което той напечати на малки картончета и после ги ламинира. Държи ги в портфейла си, чете написаното всяка сутрин,

щом се събуди, и всяка вечер преди лягане. Той търгува с недвижими имоти и декларацията му е съвсем простичка, чуй какво гласи: „Умело инвестирам в недвижимости. Създавам голямо богатство за хората в моя свят. Много съм щастлив и благодарен, че притежавам над...“ — той написа сумата от банковата си сметка, която открил само преди година. Допълни, че е преуспял, защото е предприел решителни мерки и е упорствал при изпълнението — „Обетът да служа с цялата си душа на жена си, на дъщерите си и на света, в който живея, ме водеше по целия път“.

Виж, хората се стремят към много пари, към богатство. То не е само начин на живот, а много повече. То е част от същността ти. Да си богат означава много повече, отколкото да имаш пари. Означава да се възползваш от изгодни възможности и да подобряваш живота на близките си.

Не е задължително целта ти да е свързана с пари. Парите могат да не фигурират. Важното е да опишеш своята цел и крайния срок за постигането ѝ, също и мисията да те въодушевява, да те радва и да те амбицира. Напиши декларацията и си представи, че вече си човекът, осъществил плана си. Как би се държал той, как ще изглежда и как ще говори? Какво ще направиш, за да станеш този човек? Какво би дал да се запалиш по определена цел, която на практика ще възпламени умовете и сърцата на най-близките ти хора? Всъщност ще постигнеш нещо повече. Ще задействаш силите, които определят твоето бъдеще, твоя утрешен свят.

20. ДА ИЗВЪРВИШ ДВЕ МИЛИ ВМЕСТО ЕДНА

Очевидно най-големият успех се крие в детайлите. Разбира се, това е малката тайна за успеха във всяка форма: търсиш го през целия си живот, а той е пред очите ти. Ще го откриеш в незначителните подробности, в навиците, които си си създал, в нещата, които си пропуснал или които си направил, но не си употребил в своя полза. Звучи налудничаво, обаче е вярно.

Досега говорихме как големината на постиженията ти е пряко пропорционална на големината на твоите изпитания. И как да овладееш уменията да общуваш с най-скъпите си хора. Научихме как всеки от нас говори на различни животински диалекти — на златната рибка, канарчето, котето и кученцето — и как щом разбереш диалекта на приятеля или на брачния си партньор, можеш да избереш начина си на общуване с него, та той да се почувства уважаван и обичан. Слушай внимателно, наблюдавай и ще станеш проницател в тази област. Говорихме и за поставянето на цел, която ще ръководи мислите и делата ти през целия ти живот. Когато имаш висша цел, абсолютно всичко е постижимо.

Моята мотивация да израсна и непрекъснато да се усъвършенствам са двамата ми синове и жена ми. Обичам ги повече от себе си. С теб обсъдихме всичко, което те мотивира. Какво ще те накара да се превърнеш в онзи, за който си призван? Тук ще обобщим наученото.

Предполагам, че също като мен понякога получаваш мозъчно претоварване от прекалено много информация — когато ми се случи, откривам, че не мога да поема повече. Затова дай да обобщим, да се съсредоточим върху един принцип, който, прилаган постоянно, ще предизвика ефект на пеперудата във всички области на живота ти. Откъде го знам ли? Виждал съм да се случва много пъти.

Ако си чел „Съкровищата на пътешественика“, сигурно си спомняш, че главният герой Дейвид Пондър се среща първо с Хари

Труман, после с Чембърлейн, Христофор Колумб, Линкълн, Ане Франк, цар Соломон и накрая с архангел Гавраил. Все исторически личности, постигнали невероятен успех в духовно, финансово, емоционално или физическо отношение, защото внимателно са прилагали едно и също правило. Обзалагам се, че умираш от нетърпение да разбереш за кой от седемте принципа говоря. За нито един от тях, същевременно той има нещо общо с всичките седем.

Ето го и него: „Каквото и да се случи, днес ще извървя две мили вместо една“. Тоест ще направиш повече от необходимото. Чувал ли си, че успехът е в малките подробности? Преди малко казахме каква е тайната на успеха — малките нещица пред очите ти. Но в тях се корени и неуспехът, защото малцина си правят труда да направят повече от необходимото в личния си живот, в работата или в друг аспект от съществуването си. Каквото и да се случи, днес ще извървя две мили вместо една.

Ако вземеш присърце този принцип и го прилагаш във всяка област от живота си, какво ще се случи с финансите ти? С приятелствата и с брака ти? Със стойността, която ще придадеш на живота на другите? Какво ще се промени? Как ще започнат да се отнасят с теб хората? Ще настъпи ли промяна в отношението им? Какъв трябва да станеш, та животът ти винаги да се подчинява на този принцип? Удивителен въпрос. Не те ли предизвиква да развихриш въображението си и да си представиш възможностите, предлагани от живота? Какво ще се случи, ако независимо от обстоятелствата днес направиш повече от необходимото?

Когато станеш личност, която винаги прави повече от необходимото, ще привлечеш вниманието на най-забележителните хора, които си срещал. Заедно с тях ще се появят и възможностите. И то толкова много, че ще се запиташ как досега не си ги забелязвал. Заедно ще направим така, че малките неща пред очите ти да пораснат и да станат очевидни, защото всичко се свежда до развиване на способността да забелязваш, да станеш проникател и с решенията си, с поведението си и с действията си да направиш така, че малките неща да пораснат и да станат реалност за теб.

Да направим разбор на този принцип и да разберем какво означава за теб. „Онзи, който независимо от обстоятелствата прави повече от необходимото“, звучи глупаво, но не бързай, този принцип се

състои от два елемента. Първият е „прави повече от необходимото“, обаче аз искам да наблегна на втория — „каквото и да се случи днес“, защото това означава, че независимо дали ти се иска или не, независимо дали хората са мили с теб или не, дали си в настроение или не, дали навън е слънчево или дъждовно, дали притежаваш милиони долари или нямаш нито цент, поемаш ангажимент, който винаги ще изпълняваш.

Наскоро проведох разговор със синовете си, те са на осем и не единайсет и ни е много трудно да ги събудим, да ги накараме да станат и да се заемат с уроците или с друго. А Остин е мрънкало: „Не ми се става, уморен съм, не искам...“. Но забелязах, че когато предишната вечер му казвам: „Виж, лягаш си късно, обаче искам утре да станеш в добро настроение, иначе ще те накарам да си лягаш рано“, Остин запомни думите ми и вече не се оплаква. Само че той беше взел това решение, преди да знае дали ще е уморен, или не.

Ето какво им казах: „Адам, Остин, ще започваме деня по друг начин и сега ще решим какъв да е той, става ли? От вас зависи кога ще си лягате — рано или късно, ясно? Искам при ставането да сте щастливи — може да ви се спи, но да се усмихвате, може да ви се спи и да сте уморени, но забранявам да сте намусени и да мрънкате. Да не съм ви чул да се оплаквате, ще си лягате в 19:30, ако се събудите в лошо настроение и мрънкате“.

Видях как лицата им помръкнаха и добавих: „Вижте, вие ще решите дали да си лягате толкова рано, но повече няма да водим подобни разговори. С майка ви няма да ви молим да станете, няма да ви убеждаваме да си лягате по-рано и това правило важи от днес. Всеки ден ще определяте дали да си легнете в 8:39, в 9:00 или в 7:30, но не сте длъжни да го правите. От вас искам само да решите как да се държите, когато се събудите“.

Засега стратегията е успешна и знам, че всеки от нас като зрял човек трябва да вземе подобно решение, защото не бива поведението да издава чувствата ни. Много пъти се налага да се държим приятелски с несимпатични хора. Нашият бизнес, бракът, взаимоотношенията ни зависят от поведението ни. Затова макар да ни е криво или тъжно, трябва да демонстрираме добро разположение на духа. Ето защо искам да решиш, че каквото и да се случи днес, независимо дали си в настроение или не, дали хората са мили с теб

или не, дали е слънчево или дъждовно, дали притежаваш милиони долари или нямаш нито цент, ще направиш повече от необходимото.

Твърде често хората търсят преки пътища в живота, а пряк път всъщност няма. Търсят начин да се измъкнат лесно и обикновено го намират, но на всяко действие има противодействие. След извисяването има падане, след мрака има светлина и всяко твое решение неизменно има последствия. Затова когато избираш лесното, често ти става по-трудно. Схващаш ли логиката? Ползите от лесния начин са незначителни и почти не влияят на живота ни. Когато избереш лесното, резултатите *винаги* са незначителни.

Ето защо когато избереш да направиш нещо значимо, винаги изминавай две мили вместо една. Ще получиш отплата за стореното — може би не от онези, на които си помогнал и служил, но винаги ще си възнаграден по някакъв начин. Същият закон важи и когато избираш лесното — независимо дали е в брака, в работата или в друга област от живота ти — то ще се върне като бумеранг и ще те „възнагради“ с лоши резултати. Правилото „Каквото и да се случи днес, ще направя повече от необходимото“ не е популярно. Знаеш, че е така, но ако го спазваш, ще избегнеш много от трудностите, с които обикновено се сблъскваме.

21. ВЪПРОСЪТ „ЗАЩО?“

Как ще приемеш този принцип за свое мото и какво означава да направиш повече от необходимото? Иисус е казал: „И който те принуди да вървиш с него една миля, върви с него две“. Какво е искал да каже? Винаги да правиш повече от необходимото, така мисля. А ти как смяташ? Дали е имал предвид да постъпваш така само с определени хора, с хора, които харесваш, само когато ти отърва или винаги?

Как да приложиш на практика този принцип още днес, където и да се намираш, как да станеш проникател не само в тази област, но и във всички, както се очаква от теб? Семейен ли си? Да, най-трудно е със съпругата. Но защо не направиш повече от онова, което тя очаква от теб? Обикновено се прибираш веднага след работа, но ако направиш и нещо изненадващо, направо ще я шашнеш.

Същото важи и за службата ти. „Да извървиш две мили вместо една“, да направиш повече от необходимото не е толкова трудно — ако останеш петнайсет минути след работното време, можеш да склучиш още две сделки, да кажеш по телефона на някого колко държиш на него, да утетиш някого или да го посъветваш. Можеш да изпратиш на клиент картичка или подарък, за да изразиш уважението си.

„Изминатата извънредна миля“ може да се изрази във всякакви постъпки в зависимост от контекста.

Връщаме се на въпроса как да си ценен за някого, освен за себе си. Ако спазваш гореспоменатия принцип, ще бъдеш богато възнаграден. И още нещо: не бива да го прилагаш, за да манипулираш хората или да извличаш дивиденди, защото това е само симулация и ще ти изиграе лоша шега. Защото е опит за престъпване на законите на природата.

Тук говорим как безкористно да правиш повече от необходимото. Отдели малко време, за да отговориш на няколко въпроса. Ако в момента шофираш, внимателно ги чуй и после помисли върху тях. „Какви конкретни действия ще предприема, за да правя повече от

необходимото в брака си?“ Държа да запишеш отговорите. Ето още въпроси: „Как да направя повече от необходимото, та още по-силно да изразя обичта към децата си? Какво означава да направя повече от необходимото, когато съм на работа? Как този принцип да ми стане навик във всички области на живота: на работното място, в семейството, в деловите и в духовните начинания?“. Раздели въпроса на няколко категории и напиши отговорите, за да не остане този принцип само идея, а да се превърне в навик. Как да реагирам, ако хората посрещнат скептично избора ми да изминавам две мили вместо една? Ако ми е за пръв път, ще ме изгледат недоверчиво: „Какви ги вършиш, никога не си бил... никога не си бил толкова мил!“. Как ще реагираш? Как да обориш първоначалния скептицизъм? Запитай се: „Кой мой познат или позната прави повече от необходимото на работното място, в семейството, в деловите и в духовните начинания? Познавам ли такъв човек? Кого да наблюдавам и да му подражавам? Кого да избира за наставник, трябва да е човек за пример, който винаги изминава две мили вместо една. Как да се запозная с такива хора, за да ги попитам защо вършат това и как са добили този навик?“.

Повече време отнема измислянето на нещо ново, отколкото осъществяването му, но тъкмо заради това въпросът „Защо?“ предшества действието. Ако намерим причина да сторим нещо, ще си създадем навик да го вършим и този навик ще промени живота ни. И когато открием нашите лични причини да правим нещо, създаването на навик ще е почти машинално.

Затова вместо да питаш как да станеш човек, който изминава две мили вместо една, си задай друг въпрос, например „Защо винаги не го правя? Защо сега е задължително да стана такъв човек?“. Сетиш ли се за достатъчно основателно „Защо?“, скоро ще измислиш „Как?“ и ако правиш нещо с душа и сърце, навикът ще дойде от само себе си. Мотивациите, причините предшестват делата.

Понякога причината е простичка: „Ще направя еди-какво си, защото държа на думата си“. Казвам го от опит, защото след като години наред се разочаровах от себе си, след като не спазвах обещанията си, реших, че никога няма да се заричам да направя нещо и да не го изпълня. Например ставането сутрин — като всички хора се събуждам уморен и предпочитам да остана в леглото. Обаче съм си измислил игричка: „Няма да заспя, ще полежа още пет секунди и ще

стана“. Броя до пет и ставам. Не твърдя, че ми харесва, никак даже, но така започвам деня. Преборих мързела си и спазих обещанието, което си бях дал. Не пропускам малките задължения, така няма да изклинчвам и от големите.

22. ВИСШАТА ЦЕЛ

В „Проницателят“ Джоунс се среща с трийсет и две годишния Хенри Уорън, който е доста неприятна личност. Женен е, но рядко вижда съпругата си, която е бременна с първото им дете. Обсебен е от мисълта за успеха, обаче финансовите му резултати са крайно незадоволителни. И макар да се мисли за човек с „висша цел“, понякога се пита дали не си блъска главата в стената, без да го съзнава.

Ето как съм описал този „герой“:

Хенри се мислеше за отличен мениджър. Освен рекламната агенция в Атланта с петима служители той имаше и фирма за ландшафтен дизайн, действаща в района на Залива, в която работеха два екипа, всеки от които, в зависимост от конкретната работа, включваше между трима и седем души. Караше двегодишен шевролет, купен на лизинг, с който вече беше навъртял над сто хиляди километра предимно от пътуванията между Атланта и крайбрежието. Бизнесът му приличаше на безкрайно жонглиране. Той не нарушаваше законите (с изключение на факта, че някои от служителите му бяха нелегални емигранти), но тарикатските му номера за икономисване на време и средства можеха да се изучават в университетски курс като примери за нарушаване на етиката.

Философията му гласеше, че за да имаш поръчки, трябва да се целиш високо. Кое то за него означаваше да сключва договори с колкото е възможно повече клиенти. Поемаше ангажименти за срокове, които знаеше, че няма да спази, за използване на материали, които никога не влагаше, гарантираше качество, което никога не би могъл да осигури. Целта му беше поръчката „да му падне в ръцете“, после на всеки обект се работеше по малко, та клиентът да вижда някакъв напредък. С оплакванията от закъсненията и с гнева на клиентите се справяше, като прехвърляше вината другиму и отново даваше неизпълними обещания. Накрая все пак предаваше обекта и си получаваше всички пари, защото на хората им беше писнало от увъртанията му и бързаха да се отърват. На него пък не му пукаше,

убеден бе, че онзи, който се цели високо, винаги ще има клиенти. Той плащаше на работниците по-малко от обещаното под претекст, че е недоволен от качеството на свършеното — в края на краищата повечето пребиваваха нелегално в страната — на кого можеха да се оплачат?

Тъкмо на този етап от живота му се появява Джоунс. Не забравяй, че за мен Джоунс беше истински, а младият Хенри Уорън — плод на въображението ми и събирателен образ на всички строителни предприемачи след урагана, връхлетял крайбрежието на Мексиканския залив. Тези типове го бяха ударили на печалбарство и си гледаха работата през пръсти. Не ги беше грижа за горките местни хора, интересуваха се само как да натрупат пари и спешно се бяха командировали в засегнатите райони. Докато ги наблюдавах и слушах как местните се оплакват от алчността им, ми се прииска Джоунс да е тук, защото знаех какво ще каже той. Защото гледната точка не е само стимул за по-добър живот, а и плесница за хората, които са кривнали от правия път.

Хенри пита Джоунс кой е и какво иска. Старецът се привежда към него и отговаря: „Ще ти съобщя тъжна новина. Ти скоро ще умреш“. Хенри е потресен. „Помни, че животът е кратък — продължава старецът — животът е дихание, повеи на вятъра, стръкче трева, зелено и силно до времето, когато ще увехне, ще загине и ще изчезне. Скоро ще си мъртъв, след погребението ти приятели и роднини ще се съберат да хапнат пържено пиле и бананов пудинг и ще те поменат със същите думи, казвани за всеки друг човек, който им е безразличен. Животът е игра на «Монополи», може да притежаваш хотелите на Бордуок или да даваш къщи под наем на Балтик авеню, но накрая всички картончета се озовават обратно в кутията. Твоите наследници ще ги извадят, ще играят с тях или ще водят съдебни битки кой да ги притежава“.

Разбира се, целта му е да привлече вниманието, но така или иначе това е самата истина — смъртта рано или късно спохожда всеки от нас. Хенри Уорън поклаща глава: „Не знам откъде се взехте, не разбирам за какво говорите!“. Джоунс отговаря: „Разбира се, че не знаеш, предлагам да изясним това-онова“.

После задава на Хенри същия въпрос, който ми е задавал безброй пъти — дали знам поговорката „Обръщай внимание на

малките неща“. И Хенри отговаря като мен: „Да, чувал съм я“. Старецът се усмихва: „Тук съм, за да ти обясня колко е важно това. Малките неща са съставни части на голямата цел. Мнозина не им обръщат внимание, съсредоточили са се само в тази цел и не разбират, че тя се състои от малки неща. Този венец на живота ти, този шедьовър представлява мазки с четката, нанасяни ден след ден, час след час, минута след минута или секунда след секунда“. После пита: „Хапал ли те е слон?“. Хенри казва: „Не“. „А комар?“ „Разбира се.“ „Сега вероятно разбираш важността на малките неща.“

Изминаването на две мили вместо една се състои от два елемента. Първият е постоянно да обръщаш голямо внимание на подробностите по отношение на познатите, близките си, в работата си и при различни поводи — нещо, което малцина правят. Няма да се превърнеш в забележителна личност, докато не насочиш цялото си внимание върху онова, което вече притежаваш. Вторият елемент е непрекъснато да правиш повече, отколкото се очаква от теб. Когато се запознах с Джулиъс Ървинг, наричан Доктор Джей, и се ръкувахме, ми се стори, че той има шест пръста — толкова големи бяха дланите му, та тогава го попитах как е станал прочутият баскетболист Доктор Джей. Какъв е пътят към славата? А той отговори: „Винаги изисквам от себе повече, отколкото другите очакват“.

Какъв ще е животът ти, ако изискваш от себе си повече от очакваното? Какъв ще станеш? Как ще постъпваш, ако спазваш този принцип, какво ще правиш, под каква форма, как ще се чувстваш? Можеш ли да си представиш какъв ще е животът ти, ако правиш повече от необходимото? Разбираш ли, изминаването на две мили вместо една започва с теб и с онова, което очакваш от себе си.

Да поразсъждаваме заедно: какви очаквания имаш в момента? Какъв родител очакваш да си? Какъв съпруг? Как се виждаш като делови човек или като приятел? Какъв очакваш да си като член на обществото и като гражданин на тази държава? Какви нови идеи ще осъществиш, та не само да постигнеш повече успехи в тези области, ами да станеш забележителна личност?

Да направим бързо упражнение, което ще те накара да се замислиш. Вземи писалка и лист хартия (ако шофираш, направи после упражнението). Искам през следващите 60 секунди да напишеш възможно най-много думи и картинки, които ти хрумват, като ти кажа

думата „успех“. Не оставяй писалката, продължавай да пишеш. Сега искам да направиш същото, но този път ще кажа „успешен живот“. Пиши бързо, имаш само 60 секунди. Какво означава за теб тази фраза? Каква е разликата между написаното от теб за „успеха“ и за „успешния живот“? Голяма ли е? Дори да ти се струва малка, как дефиницията ти за „успех“ и за „успешен живот“ въздейства на начина ти на живот?

Много често — мисля, че вече говорих за това — но при разговорите си с различни хора постоянно им казвам: „Бързо отговорете какво е за вас успехът? Опишете го“. Едни отговарят „къща“, други „кола“, мнозина мечтаят за повече време със семейството и така нататък. Но като ги накарам да опишат щастливия живот, желанието за повече време със семейството оглавява списъка, следвано от работата за благото на обществото. Веднъж един човек ми каза: „Искам да настъпи момент, в който ежемесечната ми лепта за църквата да се равнява на сегашната ми заплата“. Помислих си: „Брей! Повечето хора гледат да «минат тънко» при подаянията“. В Библията е казано: „Почитай Господа с първото на всеки доход“. Открих, че когато давам „първото“ от парите, от времето си, от утрините си, ми върви повече. Повече ми върви, когато давам, преди да взема. Как ти се струва?

23. ИСТИНСКО БОГАТСТВО

Навремето си мислех, че за да си богат, трябва да имаш много пари. Винаги свързвах богатството с парите, но след като години наред живях с тази заблуда, вече разбирам с ума и със сърцето си, че истинското богатство е състояние на духа. Разбирам колко съм богат, когато погледна сините очи на малкия си син Адам или кафявите на другия ми син Остин, който ги е наследил от майка си. Хората казват, че очите на Адам са като моите, но в него аз виждам и очите на моята майка и тогава разбирам, че истинското богатство са двамата ми синове. Или пък се разхождам по улицата и съм щастлив, че не съм инвалид, придвижващ се с количка.

Старая се винаги да съм благодарен. Успявам ли? Ще те излъжа, ако кажа, че е винаги, защото понякога съм кисел и недоволен, но се взимам в ръце, защото съм се научил да гледам онова, което имам, а не което нямам. Виж, бедният може да е богат, а онзи с многото пари, който не знае за какво да ги използва, е най-нешащният човек на света. Повечето хора го знаят, но не вярват, че е така. Понякога се налага и аз да си кажа: „Знаеш го, братле, затова се стегни и не мрънкай“.

Какво трябва да ти се случи, за да се почувстваш богат, да си благодарен? По какви критерии определяш дали си богат, дали си щастлив, дали си успял в живота? Разбери, че тези неща не са случайност, можеш да ги имаш веднага. Заради тях предприехме това пътуване. Имаш ли деца? Какво искаш да е мнението им по определени въпроси? Какъв искаш да е животът им, не какъв ще бъде, а какъв искаш да е? Ако вече са големи, какво си мечтал за тях, докато са растели? Сбъднаха ли се желанията ти? Ще се сбъднат ли?

Знам какво искам за моите синове: да се чувстват защитени и обичани от мама и татко. Да вярват, че Бог много ги обича и че всичко е постижимо за тях, че могат да преуспеят. Искам да го разберат със сърцата си, а не само с умовете си, докато не станат зрели мъже, които ще възпитават собствените си деца. Не искам след време да си мислят: „Съжалявам, че татко не ми каза еди-какво си“ или „Съжалявам, че

баща ми не направи еди-какво си“, защото така съм преценил. Мечтая да си кажат: „Радвам се, че баща ми се взе в ръце и ни даде пример как трябва да се живее“.

Виж, не твърдя, че съм върхът, но знам какво искам и се старая да го постигна. Много се старая и искам ти да сториш същото. Как изглеждаш в очите на Бог? Искам да осъзнаеш, че си дар Божий. Когато заставаш пред огледалото, питал ли си се какво вижда Бог, когато те погледне? Не как, а като какъв те вижда? Не вярваш ли, че ти прощава грешките? А ти кога ще си ги простиш? Кога ще загърбиш миналото и ще осъзнаеш, че всеки ден е нова възможност да започнеш на чисто? Приливът мисли ли за „днес“ и „утре“? Не — идва и си отива, както прави, откакто свят светува. Луната мисли ли за „днес“ и „утре“? Не. Тези природни компоненти действат в съвършена хармония, за да сътворят светът, в който живееш. По същия начин и ти си тук, за да работиш, да даваш, да оставиш своя отпечатък върху света. Не забравяй доказателството на Джоунс за надеждата — още дишаш. Още си тук, тоест не си изпълнил мисията си, не си постигнал целта си, което означава, че най-важният етап от живота ти, най-интересният, тепърва ти предстои. Няма значение, че си на преклонна възраст, че си болен, че си разорен или че си в депресия. Фактът, че си на този свят и дишаш, потвърждава, че имаш несвършена работа.

24. РИК ХОЙТ

Докато след една моя лекция чаках таксито за летището, видях наблизено някакъв човек, бутащ инвалидна количка, на която седеше младеж с изсъхнали крайници. Познах ги. Бях чел в „Спортс Илюстрийтид“ (споменах, че навремето четях само илюстрирани спортни издания) статията на Рик Райли за тези двамата. Бащата се казваше Дик Хойт.

Провери в Гугъл какво е направил Дик Хойт заедно със сина си Рик, прикован към инвалидна количка. Участвали са в осемдесет и пет maratona, изминали са четирийсет и два километра и двеста метра цели осемдесет пъти. Участвали са и в осем триатлона: в един и същ ден Дик тича 42 километра, като тегли количката със сина си, влачи на буксир надуваема лодка с него три километра и половина докато плува, накрая изминава с велосипед почти 180 километра, като вози сина си на специална седалка, монтирана на кормилото — цели осем пъти!

Дик участва в ски бягане и тегли сина си на шейна, катери се по планини, като носи Рик на гърба си, веднъж заедно с него прекосява с велосипед Съединените щати. Като чета за него, се чувствам неловко, задето понякога ми тежи да водя синовете си на боулинг. Но какво е направил Рик за баща си? Нищо особено, само му спасил живота. Преди четиридесет и три години, когато Рик се родил, живеели в Уинчестър, Масачузетс. При раждането детето било почти задушено от пъпната връв и получило церебрална парализа. Лекарите казали на родителите, че то завинаги ще остане „зеленчук“ и им препоръчали да го оставят в специализирано болнично заведение. Обаче Дик и Джуди Хойт не се съгласили, защото забелязали, че Рик ги следи с поглед. Когато малкият навършил единайсет, те го завели в катедрата по инженерни науки към университета Тафтс и попитали може ли някой да помогне на момчето им да общува с тях. Макар лекарите да били казали, че мозъчните увреждания на момчето са фатални, след като инженерите приспособили за него компютър, чийто курсор можел да движи с главата си, Рик най-после можел да общува. Баща му често

повтаря, че въпреки твърденията на специалистите той виждал как реагира синът му, когато му разкажел някоя смешка. Знаеш ли какво било първото, което Рик набрал на клавиатурата? „Давайте, Бруинс!“ Оказало се, че харесвал футболния отбор на Калифорнийския университет. Невероятно, нали?

Когато от гимназията организирали благотворителен маратон в полза на ученик, парализиран при автомобилна катастрофа, Рик написал на малкия си компютър: „Татко, искам да участвам“. А Дик отговорил: „Да бе! Как ще стане според теб?“. През живота си не бил пробягал дори километър, камо ли осем, а тук се очаквало да бута сина си в инвалидната количка. После осъзнал, че той е инвалидът. Започнал да тренира усилено и след няколко седмици вече бил във форма, но през този ден, когато решили да направят нещо необичайно, животът на Рик се променил. Той написал: „Татко, когато тичах с теб, имах чувството, че не съм инвалид“. Това изречение променило живота на баща му.

Дик бил обсебен от мисълта да дарява на сина си това чувство колкото е възможно по-често. През 1979 вече бил в толкова добра форма, че се решил да бяга в Бостънския маратон. Организаторите му отказали, защото не бил нито индивидуален състезател, нито човек с увреждания. Въпреки забраната, няколко години подред Рик и Дик се включвали неофициално в бягането, докато през 1983 получили дългоочакваното разрешение. Преди това участвали в квалификации за Бостънския маратон и постигнали много добро време.

Не след дълго някой подхвърлил на Дик идеята за триатлон. Само дете той не можел да плува и от шестгодишен не бил карал велосипед. Как щял да бута и да тегли количката с петдесет и пет килограмовия си син? Въпреки това се опитал. Оттогава двамата са участвали в множество триатлони, включително четири „Айрън ман“ — петнайсетчасово състезание — на Хаваите. Повтарям, невероятно е. Гледах интервю с двайсет и пет годишен участник в „Айрън ман“, който каза: „След като ме изпревари старец, който плуваше, теглейки по-млад човек в гумена лодка, вече не се мислех за голяма работа“. Въпреки това понякога питат Дик: „Защо не се пробваш сам?“. „Как не!“ — сопва се той. Състезава се заради неописуемата радост да гледа усмивката на Рик, докато заедно бягат, плуват и карат велосипед.

Тази година Дик ще навърши шейсет и четири, Рик ще е на четиридесет и три и това ще е дващсет и четвъртото им участие в Бостънски маратон. Рик пише: „Безспорно моят татко е бащата на века“. Подкрепям го с две ръце. И бащата извлече полза, защото преди две години по време на състезание получи лек инфаркт и беше установено, че 95% от артериите му са запушени. Лекарите му казали, че ако не бил в толкова добра форма, вероятно е щял да почине преди петнайсет години. Излиза, че на практика Дик и Рик взаимно са спасили живота си.

Сега Рик живее отделно, получава медицински грижи в дома си, но работи в Бостън. Дик, който беше военен, се пенсионира и живее в Масачузетс. Двамата винаги намират начини да са заедно и изнасят беседи в цялата страна. Запознах се с тях, когато и аз бях на лекторска обиколка и се оказа, че лекциите ни са в различни зали на един и същ хотел. Бях толкова развълнуван от срещата, че коленичих до количката на Рик и му казах, че е кумир не само за мен, а и за много други хора. Казах на сина и на бащата, че ще разкажа на синовете си за техния подвиг и колко се възхищавам от тях. Знаеш ли, Рик мечтае да подари на баща си нещо, което не се купува. Мечтае някой ден с баща му да си разменят ролите и той да бута инвалидната количка. Той продължава да работи за благотворителни организации и върши изследователска дейност. Тази мечта подсилва ентузиазма му и води до отлични резултати в работата му.

Разбира се, възможностите пред теб са безкрайни. Мисълта ми е, че като те погледна, като погледна себе си и си помисля пред какви изпитания се изправяме ежедневно, разбирам, че нямаме причина да се оплакваме. Имаме безброй възможности. Може би ще станеш важна клечка, можеш да станеш каквото си пожелаеш, да имаш много пари, но никога не забравяй, че всеки ден посяваме семена, които един ден ще дадат плод в живота ти, в живота на твоите деца и в живота на бъдещите поколения. Какви семена ще засееш и какво ще пожънеш? Сигурно в живота ти е имало някой като Джоунс, появил се тъкмо когато ти е бил необходим, за да ти помогне да промениш гледната си точка. Как можеш да се превърнеш в Джоунс за друго? Как можеш да станеш проникател по свой специфичен начин и да помагаш на другите да си изградят правилен мироглед? Толкова много хора разчитат да се превърнеш в техен маяк, който разсейва мрака в най-

непрогледната им нощ, който носи светлина на онези, разкъсвани от угризения, страх или от съмнения. По-лесно е, отколкото предполагаш, бъди любезен, усмихни се, кажи няколко окуражаващи думи на непознат или още по-добре — на познат, на когото досега не си дръзвал да предложиш помощ. Давам си сметка, че изглежда странно и наистина е така, защото е различно, но и ти си различен, ти не приличаш на другите, роден си с необикновената дарба да лекуваш хора в беда, да обнадеждаваш онези, които са загубили всичко или никога не са имали пукната пара, и да даряваш обич на всички, копнеещи да бъдат обичани. Бъди Джоунс в живота на другите хора.

Прекрачи отвъд своята зона на комфорт и стани влиятелна личност. Влиятелна личност в семейството, в обществото, в своя щат или държава, в свят, изпитващ силна необходимост от хора като теб, които не само говорят как ще повлияят на живота на другите, но и го правят. Гордея се с теб! Гордея се с теб, задето отдели толкова много време на този мисловен процес. Гордея се с решителността ти относно бъдещето ти и живота на онези, на които ще помогнеш. Правиш заявка за величие. Моята гледна точка за теб и за света ти е следната: радвам се, че заедно изминахме дългия път. Ще променим този свят! Само че още не знам по какъв начин ще го направим — не е ли прекрасно, че това също е избор? Всичко е в ръцете ни, затова да не губим време, да променим света.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.